

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Монографія
за заг. ред. В. Л. Бредіхіної, А. В. Стріжкової

Електронне видання

Харків
2025

УДК [349.6:[338.2:502.15]:330.341.1]
I 67
JEL classification: K32, O38, O31, Q58
DOI 10.37772/978-617-7806-70-6

*Рекомендовано до друку вченою радою
Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України
(протокол № 9 від 16 грудня 2025 р.)*

Рецензенти:

Шеховцов В. В. – доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Лісова Т. В. – докторка юридичних наук, професорка, доцентка кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Токарева К. О. – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри права Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая».

Колектив авторів:

В. Л. Бредіхіна – вступ, розд. 1 (у співавт. з *А. П. Гетьманом*); *Н. М. Внукова* – розд. 2;
І. Ю. Матюшенко – розд. 3; *А. В. Стріжкова* – розд. 4; *Д. І. Шматков* – розд. 5.

I 67 **Інноваційні** напрями економіко-правового забезпечення «зеленої» трансформації України: монографія / [В. Л. Бредіхіна, А. П. Гетьман, Н. М. Внукова та ін.]; за заг. ред. В. Л. Бредіхіної, А. В. Стріжкової. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2025. 170 с.

ISBN 978-617-7806-70-6

Монографія комплексно висвітлює сучасні інноваційні напрями «зеленої» трансформації України. Розглянуто теоретичні засади зеленого інвестування, організаційно-правового забезпечення сталого використання та відновлення природних ресурсів. Особливо проаналізовано діджиталізоване екологічне співробітництво науково-технологічного розвитку країн ЄС та України, правові проблем використання природних ресурсів у сільському господарстві на територіях, що зазнали негативного впливу внаслідок бойових дій. Також у монографії надано наукове обґрунтування методики визначення еко-інноваційної результативності у концепції розвитку інновацій.

Монографію призначено для наукових працівників, юристів, викладачів, аспірантів, докторантів, студентів юридичних спеціальностей закладів вищої освіти та всіх, хто цікавиться інноваційними напрямками економіко-правового забезпечення «зеленої» трансформації України.

© В. Л. Бредіхіна, А. П. Гетьман,
Н. М. Внукова, 2025

© Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2025

ISBN 978-617-7806-70-6

NATIONAL ACADEMY OF LEGAL SCIENCES OF UKRAINE
SCIENTIFIC AND RESEARCH INSTITUTE
OF PROVIDING LEGAL FRAMEWORK FOR THE INNOVATIVE DEVELOPMENT

**INNOVATIVE DIRECTIONS OF ECONOMIC AND LEGAL SUPPORT
FOR UKRAINE'S "GREEN" TRANSFORMATION**

Monograph

Bredikhina, V.L., Strizhkova, A.V. (Eds.). (2025). Innovative directions of economic and legal support for Ukraine's "green" transformation: Monograph (V.L. Bredikhina, A.P. Hetman, N.M. Vnukova et al.). Kharkiv: Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Legal Sciences of Ukraine.

UDC [349.6:[338.2:502.15]:330.341.1]

ISBN 978-617-7806-70-6

JEL Classification: K32, O38, O31, Q58

DOI 10.37772/978-617-7806-70-6

The monograph comprehensively covers contemporary innovative trends in Ukraine's "green" transformation. It examines the theoretical foundations of green investment and the organizational and legal framework for the sustainable use and restoration of natural resources. It separately analyzes the digitized environmental cooperation in scientific and technological development between EU countries and Ukraine, as well as the legal problems of natural resource use in agriculture in areas that have been negatively affected by hostilities. The monograph also provides a scientific justification for the methodology for determining eco-innovative performance in the concept of innovation development.

The monograph is intended for researchers, legal practitioners, lecturers, postgraduate and doctoral students, law students of higher education institutions, and all those interested in innovative approaches of economic and legal support for Ukraine's green transformation.

Key words: transformation processes, sustainable use and restoration of natural resources, green investment, scientific and technological development, mine action, methodology for determining eco-innovative performance.

© Bredikhina V.L., Hetman A.P., Vnukova N.M., 2025
© Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of
National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. Організаційно-правове забезпечення сталого використання та відновлення природних ресурсів в умовах сучасних трансформаційних процесів.....	7
Розділ 2. Теоретико-правові аспекти залучення зелених інвестицій для відновлення України	23
Розділ 3. Цифровізація та екологічне співробітництво: пріоритети науково-технологічного розвитку країн ЄС та України	67
Розділ 4. Визначення правових проблем використання природних ресурсів в сфері сільського господарства на територіях, що зазнали негативного впливу внаслідок бойових дій	126
Розділ 5. Наукове обґрунтування методики визначення еко-інноваційної результативності у концепції розвитку інновацій	145

РОЗДІЛ 2.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Постановка проблеми

Попередньо розглянуті питання «зелених» інвестицій в умовах викликів воєнного стану показали існуючу потребу в їх розвитку. Для України перспективним є інтеграція не тільки до ЄС, але й інших країн світу щодо зацікавленості у прискоренні розбудови вимог «зеленої» економіки. Для запровадження «зеленого» інвестування запропоновано активне дослідження проектів ЄС щодо дослідницького простору¹.

Міністерство економіки України спільно з аналітичним центром DiXi Group та Офісом зеленого переходу² оголосили про початок розробки Зеленої платформи — першого цифрового каталогу програм фінансування сталого розвитку для бізнесу, комунальних підприємств і громад³.

Воєнний стан та періоди відновлення висувають нові вимоги до прискорення трансформацій у глибоких технологіях, зокрема, для енергетики з пришвидшенням відновлювання. У зв'язку зі світовою тенденцією щодо сталого розвитку зелені технології відіграють тут вирішальну роль, для чого потрібно суттєве фінансування.

¹ Внукова Н. М. «Зелені» інвестиції у розбудові науково-дослідницької інфраструктури. *Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури у воєнний та повоєнний періоди: за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 03 березня 2025 року)*: Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України: за ред. С. В. Глібка, А. М. Любич / Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2025. С. 6-13. Електронне наукове видання. <https://surl.li/ksbjmq> ISBN 978-617-7806-62-1 DOI 10.37772/978-617-7806-62-1

² Офіс зеленого переходу. Офіційний сайт <https://gto.dixigroup.org/>

³ В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку URL: <https://surl.lu/cerser>

Кабінет Міністрів України 25 червня 2025 року схвалив проєкт змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Головна новація - запровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку для різних підприємств, що є важливим кроком до євроінтеграції та підвищення прозорості бізнесу. Така звітність міститиме інформацію про вплив компанії на екологію та інші сфери діяльності, а також про те, як ці питання впливають на діяльність підприємства. Інформація про сталий розвиток подаватиметься за Європейськими стандартами (ESRS) у вигляді окремого розділу звіту з управління¹. Ще 2019 року Центр Разумкова надав Аналітичну доповідь² щодо “зелених” інвестицій у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст, в якій узагальнено існуючі підходи до визначення змісту, передумов, головних детермінант і фінансових інструментів процесу “зеленого” інвестування, зокрема, через «зелений» банкінг, його особливостей і глобальних тенденцій розвитку, а також визначено поточний стан і перспективи мобілізації “зелених” інвестицій в Україні.

У доповіді цілеспрямовано аналізуються сучасні тенденції реалізації концепції сталого розвитку у світовій економіці з акцентом на нових трендах становлення “зеленої” економіки та “екологізації” міжнародної фінансової системи, що є основою “зеленого” інвестування. Детально розглядаються головні детермінанти та фінансові інструменти “зеленого” інвестування – міжнародне “зелене” кредитування (кредитні лінії) та “зелені” облігації, “зелені” прямі іноземні інвестиції та приватне “зелене” кредитування, що корелює з річним звітом зі сталого розвитку АБ «Укргазбанку». Окремий розділ присвячено глобальним трендам “зеленого” інвестування у сектор відновлюваної енергетики, заходам енергоефективності, розробці “чистих” технологій, а також заходам з пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них, що може бути далі розглянуто в контексті відновлення після воєнних дій.

За результатами дослідження сформульовано практичні пропозиції до засад політики “зеленого” інвестування в Україні, зокрема: (1) визначено головні принципи політики “зеленого” інвестування; (2) проаналізовано сучасний стан і перешкоди на шляху до реалізації цієї політики в Україні; (3) запропоновано механізми та інструменти її реалізації.

¹ Уряд схвалив зміни до Закону про бухгалтерський облік URL: <https://surl.it/ubbwhr>

² “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст: Аналітична доповідь Центра Разумкова. Київ. Видавництво Заповіт». 316 с. ISBN 978-966-2050-13-4.

Аналітична доповідь завершується розділом, в якому наведено аналіз результатів опитування керівників різних рівнів підприємств стосовно засад і передумов “зеленого” інвестування, що може стати емпіричною базою для формування певних рішень у цій сфері.

У теперішній час державні службовці відзначають, що кількість зелених фінансових інструментів для бізнесу та громад зростає – як завдяки міжнародній підтримці, так і через запит з боку самих підприємців¹, що має позитивно вплинути на збільшення зелених інвестицій, зокрема, в енергетику. Зелена платформа об’єднає пропозиції від держави, банків, небанківських фінансових установ, донорів, інвестфондів у доступному форматі. Вона працюватиме на сайті «Зроблено в Україні», доповнюючи інші державні програми з розвитку внутрішнього виробництва та сталих рішень.

Актуальною є розробка нової концепції розвитку інноваційних напрямів екологічного права в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення з урахуванням вимог права, в тому числі щодо екологічних стандартів безпеки, які діють в Європейському Союзі (ЄС). В умовах кандидатства України до ЄС необхідно запроваджувати європейські правила. У ЄС ще 2019 року проголошено Європейський зелений курс, що передбачає перехід до кліматично нейтральної Європи до 2050 року². В ЄС вже ухвалено низку норм зі збору, аналізу та розкриття інформації про ESG ризики та управління ними.

У Білій книзі НБУ з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі вказано, що ці норми потрібно буде поступово імплементувати в Україні [Біла книга, 2025]. Для організаційного супроводження цього процесу 2024 року в Україні відкрито Офіс зеленого переходу при Міністерстві економіки, який покликаний створити умови для зростання економіки України через зелену трансформацію без шкоди для конкурентоспроможності бізнесу³.

Офіс зеленого переходу є незалежним консультативно-дорадчим органом при Міністерстві економіки України, який зараджує впровадженню реформи у сфері зеленого переходу, енергетичної та кліматичної політики України⁴.

¹ В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку URL: <https://surl.lu/cerсер>

² Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі. НБУ .2025. 15 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Bila_k_nyga_2025_fin.pdf?v=13

³ Там само.

⁴ Офіс зеленого переходу. Офіційний сайт <https://gto.dixigroup.org/>

Воєнний та повоєнний періоди висувають нові вимоги до прискорення зелених перетворень для пришвидшення відновлення. Зелені технології вирішально впливають на цей процес. Існуюче правове регулювання і інструменти дослідницької інфраструктури в ЄС безперечно мають стимулюючий вплив на розвиток зелених технологій. Діюче правове регулювання і інструменти дослідницької інфраструктури в ЄС створюють певне підґрунтя для впливу на розвиток «зелених» інвестицій, мережі перших сприятимуть посиленню взаємодії між всіма видами об'єктів сучасних інфраструктур, що можуть бути складовими зелених інвестицій¹.

Воєнний та повоєнний періоди висувають нові вимоги до прискорення перетворень у глибоких технологіях для пришвидшення відновлення. «Зелені» технології відіграють тут вирішальну роль, і значення науково-дослідницької інфраструктури постійно посилюється у цьому процесі. Існуюче правове регулювання і інструменти дослідницької інфраструктури в ЄС безумовно мають стимулюючий вплив на розвиток «зелених» технологій. Завданням регулюючих органів та суб'єктів господарювання щодо становлення та розвитку науково-дослідницької інфраструктури є використати позитивний досвід у рівні її розвитку в країнах ЄС і схвально вплинути на інтеграцію України до цієї передової сфери, для чого мають бути створені як правові, так і організаційні передумови.

Діюче правове регулювання і інструменти дослідницької інфраструктури в ЄС створюють певне підґрунтя для впливу на розвиток «зелених» інвестицій. Подальші кроки щодо становлення дослідницької інфраструктури мають прискоритися для країн східної частини ЄС і позитивно вплинути на інтеграцію до цієї сфери України, для чого, незважаючи на особливий правовий період, є нормативні і організаційні передумови. Мережі Європейських дослідницьких інфраструктур сприятимуть посиленню взаємодії між всіма видами об'єктів сучасних інфраструктур, що можуть бути складовими «зелених» інвестицій².

¹ Внукова Н.М. «Зелені» інвестиції у розбудові науково-дослідницької інфраструктури. *Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури у воєнний та повоєнний періоди: за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 03 березня 2025 року)*: Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України: за ред. С. В. Глібка, А. М. Любич / Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2025. С. 6-13. Електронне наукове видання. <https://surl.li/ksbjmq> ISBN 978-617-7806-62-1 DOI 10.37772/978-617-7806-62-1

² Внукова Н.М. Економіко-правове забезпечення розвитку дослідницької інфраструктури у кластерній політиці Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип.: *«Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури у воєнний та*

Для досягнення цілей сталого розвитку ООН фінансування та інвестиції в стійку інфраструктуру відіграють ключову роль у їх досягненні з огляду на її багатогранну користь для навколишнього середовища, суспільства та економіки. Застосована методологія Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) для вивчення фінансових та інвестиційних аспектів стійкої інфраструктури для колекції з 4308 публікацій, датованих з 2009 по 2023 рік, показала зростаюче значення «зелених» фінансів як центральної теми дослідження та переважаючої тенденції в цій галузі. Дослідники запропонували концептуальну основу для інтеграції «зеленого» фінансування в сталий розвиток інфраструктури¹.

Фахівці НДІ ПрЗІР НАПрНУ вносять низку пропозицій для швидшого приведення чинного законодавства до євроінтеграційних вимог для забезпечення умов для ефективного здійснення інноваційної діяльності, незважаючи на умови воєнного стану², в цьому контексті перспективним є дослідження спорідненості дій щодо «зелених» інвестицій та розвитку дослідницької інфраструктури.

Автором виконана оцінка рівня пошукової активності в Google темами «зелених» інвестицій та дослідницької інфраструктури (українською мовою) в Україні за останні 5 років (на 01 березня 2025 року) з використанням пошукового ресурсу Google Trends³, яка показала, що зацікавленість темою є надзвичайно низькою, але статистично значимою, при цьому інтерес до «зелених» інвестицій є вищим і виділено пріоритетний регіон – це Миколаївська область і місто Київ.

Виявлений феномен Миколаївщини показав, що там є Проєкт «Зелене відновлення Миколаївщини», який впроваджується за сприяння Програми

пovoєнний періоду» за матеріалами Інтернетконференції (м. Харків, 28 лютого 2024 року) / за ред. С. В. Глібка, А. М. Любичч. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024. С.5-13. Електронне наукове видання. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/conf_28.02.2024.pdf

¹ «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст Київ, 2019. 316 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf; Meng, Jiayin; YE, Zhen; WANG, Ying. Financing and investing in sustainable infrastructure: a review and research agenda. *Sustainable Futures*, 2024, 100312. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sfr.2024.100312>

² Подрез-Ряполова І.В. Правове забезпечення цілісності інноваційного процесу в умовах наближення України до членства в ЄС. *Право та інновації*. 2024. №1. С.44-50. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1\(45\)-6](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1(45)-6)

³ Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends>.

розвитку ООН (ПРООН) в Україні в межах Програми із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Уряду Данії, а також додатково за фінансової підтримки Швеції. Партнерами ГО «Фонд розвитку міста Миколаєва» у «зеленому» відновленні громади стали Вознесенська міська рада та МБФ «Фонд громади Вознесенська»¹. Враховуючи, що Концепція «зеленої» відбудови пов'язана не тільки із захистом довкілля при відновленні зруйнованого, але і вдосконаленням розвитку громади, це не може не відзначитися на становленні інфраструктури, зокрема, дослідницької. Такий позитивний приклад може бути застосований і в інших громадах країни.

В останній час збільшилась увага до екологічних ризиків і екологічного права щодо земельних відносин. Актуальним є дослідження пошукової активності зацікавленості темою земельних спорів в цілому і в контексті екологічного права².

Для становлення основ екологічного права актуальним є подальший розвиток теоретико-правових аспектів залучення зелених інвестицій для відновлення України.

Мета та методологія дослідження

Мета – визначити загальні засади економіко-правового забезпечення залучення зелених інвестицій для відновлення України, зокрема, в умовах євроінтеграційного інноваційного процесу, умови забезпечення реалізації політики сталого розвитку у стимулюванні врахування екологічних факторів у господарській діяльності як під час воєнного стану, так і формуванні основи для процесів відновлення.

Метою дослідження є здійснення фрагментарного базового порівняльного аналізу економіко-правових аспектів регулювання зелених інвестицій, зокрема, через інструмент зелених облігацій в ЄС та на національному рівні для відновлення України.

Розробка нової концепції розвитку інноваційних напрямів екологічного права в умовах подолання наслідків російської агресії в Україні

¹ Зелена відбудова: як громада на Миколаївщині вже зараз застосовує екопідхід у відновленні URL: <https://rubryka.com/article/zelena-vidbudova-gromad/>

² Внукова Н. М. Оцінка пошукової активності в Google теми земельних спорів у контексті екологічного права. *Актуальні питання юрисдикції у земельних спорах* : збірник тез наукових доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу, присвяченого пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Юрія Прокоповича Битяка (м. Харків, 28 березня 2025 р.) / за заг. ред. Д. В. Лученка, Т. В. Курман. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. С. 30-33. Електронне наукове видання. <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovykh-konferenczij/> ISBN 978-617-8198-14-5

з урахуванням вимог права, в тому числі щодо екологічних стандартів безпеки, які діють в Європейському Союзі.

Метою є також оцінка стану і зацікавленості у залученні зелених інвестицій для відновлення України через аналіз пошукової активності користувачів теми земельних спорів у контексті екологічного права з використанням пошукового ресурсу Google Trends.

Методологічною базою дослідження є сукупність теоретичних і перелік законодавчо-нормативних вимог, зокрема ЄС, які впливають на розвиток проведеного наукового дослідження, визначення концептуальних основ виділених пріоритетних напрямів розвідки, найбільш визначальних її елементів, використання сучасних методів моделювання, зокрема, щодо пошукової он-лайн системи Google Trends, яка дозволяє визначити рівень зацікавленості темами дослідження у часі і просторі у світі.

Методологія дослідження теоретико-правових аспектів зеленого відновлення побудована на принципах ESG. Застосовано порівняльний аналіз правових екологічних аспектів національного законодавства з правом ЄС. Важливою є міжнародна стандартизація практик зеленого фінансування¹ (Центр Разумкова, 2019), що включає уніфікацію самого терміну “зелене” фінансування, його принципів та індикаторів для окремих його інструментів і класів активів, зокрема, гармонізацію діючих принципів і методик формування рейтингів по зелених облігаціях.

Для визначення перспектив залучення зелених інвестицій використано пошуковий сервіс Google Trends, який визначає пошукову активність користувачів глобальної мережі щодо певної теми в різних регіонах світу при встановленні відмінних часових періодів, які дозволяє пошукова система. У даний час можна проаналізувати тренди з 2004 року. Застосовані підходи сприяють оцінюванню теоретико-правових аспектів залучення зелених інвестицій для відновлення України.

При виконанні емпіричного дослідження щодо контент аналізу текстів Щорічних звітів провідних компаній України із визначення трендів висвітлення екологічних питань застосовано показники щільності висвітлення проектів охорони навколишнього середовища, довкілля, вибору «зелених» напрямів інвестування.

Пріоритетним елементом методології є системний підхід, в основі якого знаходиться розгляд об’єктів як систем, що актуально для побудови еколо-

¹ “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. К.: Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт». 2019. 316 с. URL: <https://surl.li/rubikq>

гічної політики. При виконанні кожного із завдань застосовувались різні підходи, які залежні від поставленого конкретного дослідницького завдання у межах теми наукового дослідження та його практичної апробації.

Проведений аналіз завершується синтезом – узагальненням, висновками, що стосуються визначеного об'єкта дослідження в цілому. Наведені висновки підсумовують результати дослідження і формують базові основи для наступних розвідок.

Об'єкт дослідження – засади і підходи до економіко-правового забезпечення залучення зелених інвестицій в умовах глобальних викликів з урахуванням воєнного стану в Україні і євроінтеграційних змін щодо розвитку екологічного права.

Аналіз наукових праць дослідників. Для теоретико-правових аспектів залучення зелених інвестицій для відновлення України дослідниками¹ (Стащук О., & Чиж, Ю., 2025) представлено наукові підходи до трактування сутності зелених фінансів, які ними визначені як система фінансових відносин, механізмів та інструментів, спрямованих на акумулювання, розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку в контексті зменшення впливу негативних чинників на навколишнє середовище. Науковцями систематизовано та охарактеризовано основні фінансові інструменти зеленого інвестування: зелені кредити, зелені облигації, зелені інвестиційні фонди, зелені податкові стимули тощо. Доведено, що зелені фінанси сприяють створенню фінансово стабільної та екологічно відповідальної економіки майбутнього².

У національному дослідженні (Науменкова, С., & Міщенко, С., 2024) на основі аналізу закордонного досвіду розкрито зміст та особливості використання боргових інструментів зеленого інвестування, розглянуто основні інструменти «зеленої конвертації боргу»: Bilateral Debt-for-Nature Initiatives, Debt-for-Nature Swaps, Debt-for-Climate Swaps, визначено перспективи та обмеження їхнього запровадження в умовах повоєнного відновлення економіки України³. Дослідники вважають, що зелені боргові свопи можуть бути використані в Україні для фінансування конкретних екологічних або

¹ Стащук О., Чиж, Ю. Зелені фінанси: сутність, інструменти інвестування та роль у сталому розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 1 (16). С. 132-136. <https://doi.org/10.32782/dees.16-20>

² Там само.

³ Науменкова С., Міщенко С. Інноваційні інструменти зеленого фінансування для України. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 291-299. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-51>

кліматичних проєктів та ініціатив за рахунок внутрішніх і зовнішніх ESG-інвесторів, але відзначають дискусійність цих можливостей¹.

У дослідженні² (Краснова, М. В., & Краснова, Ю. А., 2021) відзначено, що законодавство України формує цілу систему гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян. Однак потребують більшої дієвості організаційно-правові, процесуально-правові, стимулюючі засоби їх забезпечення, особливо заходи із невідворотності відповідальності за їх порушення. Науковці відзначили, що спостерігається деяке відставання у формах та способах захисту екологічних прав громадян і зробили спробу на засадах сучасної доктрини про екологічні права та обов'язки громадян, аналізу положень національного законодавства, практики його реалізації, розкрити юридичні ознаки та поняття екологічних прав, їх видову характеристику, показати аспекти формування та розвитку цього міжгалузевого правового інституту, дієвість гарантій їх реалізації та захисту, стимулів та відповідальності за їх порушення для активізації участі фізичних осіб у вирішенні сучасних екологічних проблем.

Науковці³ [Стащук О. & Чиж Ю., 2025] також розглядають необхідність переходу вітчизняної економіки на розвиток екологічних інвестицій, зеленої енергетики тощо, що обумовлено в тому числі й вимогою імплементації міжнародних екологічних ініціатив після набуття нашою країною статусу кандидата в члени ЄС.

Кількість екологічних порушень зростає, вони використовуються для відмивання коштів, для запобігання цим процесам застосовується ризико-орієнтований підхід для нагляду та регулювання.

Китайські дослідники для впровадження ризик-орієнтованого регуляторного підходу провели оцінку ризику відмивання грошей клієнтами та навели деякі приклади застосування⁴. Під час переходу регуляторного під-

¹ Науменкова С., Міщенко С. Інноваційні інструменти зеленого фінансування для України. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 291-299. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-51>

² Краснова М. В., Краснова Ю. А. Реалізація та захист екологічних прав громадян: теоретико-правові аспекти. наукове видання. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 148 с. ISBN 978-617-7986-87-3. URI: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/193>

³ Стащук О., Чиж, Ю. Зелені фінанси: сутність, інструменти інвестування та роль у сталому розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 1 (16). С. 132-136. <https://doi.org/10.32782/dees.16-20>

⁴ Xue, Y. W., & Zhang, Y. H. Research on money laundering risk assessment of customers-based on the empirical research of China. *Journal of money laundering control*, 2016. № 19(3). P.249-263. <https://doi.org/10.1108/JMLC-01-2015-0004>

ходу від «заснованого на правилах» до «заснованого на ризиках» визначено, що сфера діяльності клієнта, види бізнесу та галузі, до яких належить клієнт, є основними показниками для оцінки ризику відмивання коштів для клієнта. На основі статистичного аналізу 221 типового випадку відмивання грошей проведено прикладне дослідження оцінки ризику їх відмивання клієнтами, що дозволило перевірити ефективність встановлення вагових значень показників та моделі дерева рішень. Дане емпіричне дослідження визначило вагу трьох ключових показників відмивання грошей: сфери обслуговування клієнтів, типи бізнесу та відповідні галузі¹. Такий перелік показників тільки частково використовується в ризико-орієнтованому підході в Україні.

Італійський досвід щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом², є важливим для формування стратегій, застосування ризико-орієнтованого підходу, в тому числі в екологічній сфері. Ризики розслідування щодо відмивання грошей, отримані в Європі, є якісним аналізом у національному масштабі країн. Дослідники запропонували кількісну методологію вимірювання ризику відмивання коштів, яка поєднує різноманітність факторів ризику (класифікованих як загрози та вразливості)³.

У просуванні принципів сталого розвитку у статті групи вчених⁴ досліджується ключова роль освіти у вихованні екологічно свідомого громадянства. Вона заглиблюється в те, як освіта підвищує обізнаність громадськості щодо критичних екологічних проблем, таких як забруднення, втрата біорізноманіття та зміна клімату. Аналіз також досліджує вплив освіти на формування екологічних цінностей, навичок та здібностей до прийняття рішень, що є вирішальними для відповідального екологічного управління. Крім того, у статті розглядаються інноваційні підходи та методології, що застосовуються в освітніх програмах для підвищення екологічної грамот-

¹ Xue, Y. W., & Zhang, Y. H. Research on money laundering risk assessment of customers-based on the empirical research of China. *Journal of money laundering control*, 2016. № 19(3). P.249-263. <https://doi.org/10.1108/JMLC-01-2015-0004>

² Riccardi, M., Milani, R., Camerini, D. Assessing money laundering risk across regions. An application in Italy. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 2019. №25 (1). P. 21-43. <https://doi.org/10.1007/s10610-018-9399-9>

³ Там само.

⁴ Гнатюк В., Пшенична Н., Кара С., Колодій В., Ярощук Л. Роль освіти у формуванні екологічної обізнаності та просуванні сталого розвитку в цілісних рамках. [*Education's role in fostering environmental awareness and advancing sustainable development within a holistic framework*]/ *Multidisciplinary Reviews*, 2024. Vol.7. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe012>

ності та сприяння активній участі громадян у вирішенні екологічних проблем. Дослідження має на меті дослідити зв'язок між сприйняттям, ставленням та екологічною поведінкою серед здобувачів закладів вищої освіти, які спеціалізуються в різних галузях, таких як електротехніка, механіка та економіка. У дослідженні, в якому взяли участь 453 здобувачів українських ЗВО, використовувалася шкала Лайкерта для оцінки екологічної освіти, сприйняття, ставлення та їх поведінки. Результати дослідження показали, що здобувачів вищої освіти, які активно беруть участь в академічній освіті, демонструють залученість до екологічних ініціатив, таких як волонтерство, участь у заходах та переробці, а також виявляють великий інтерес до зелених технологій та альтернативних джерел енергії. Крім того, статистичний аналіз не виявив суттєвої різниці в усвідомленні важливості екологічної освіти на різних спеціальностях.

Виклад. Створена єдина Зелена платформа є важливою для енергетики тому, що вона дозволить швидко знаходити найактуальніші можливості для впровадження енергоефективних рішень, ресурсозбереження, відновлюваної енергетики та екологічної модернізації¹. До включення в каталог платформи прийматимуться всі програми, що відповідають принципам зелено-го фінансування.

Повоєнне відновлення економіки вимагає перегляду пріоритетів розвитку енергетики та пошуку компромісу між екологічними, економічними та соціальними пріоритетами перетворень, які в сукупності мають забезпечити сталий розвиток суспільства. Ці ESG принципи активно запроваджує у фінансову систему НБУ. Ним 2024 року розроблена політика з розвитку сталого фінансування², 2025 року Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі³ та надано практики в управлінні ESG ризиками⁴.

У чому полягає взаємозв'язок зеленого переходу з фінансовим сектором, це оцінка ризиків і пошук можливостей, серед яких ефективність використання ресурсів, джерел енергії, продуктів та послуг. Спираючись на норми

¹ В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку. URL: <https://surl.lu/yupmcf>

² Політика з розвитку сталого фінансування: НБУ. 17 вересня 2024 року. 9 с. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/ESG%20strategy_public%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/ESG%20strategy_public%20(2).pdf)

³ Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі. НБУ. 2025. 15 с. URL: <https://surl.lu/qgamow>

⁴ Практики в управлінні ESG ризиками та концепція їх запровадження в Україні. НБУ 29 травня 2025 р. URL: <https://surl.li/snwnag>

ЄС, розглядаються напрями розкриття інформації фінансовими установами про викиди за певними складовими щодо енергетики: перший напрям оцінки – прямі викиди з власних джерел (наприклад, транспорт, будівлі та ін.), другий напрям – непрямі викиди (від генерації енергії, яка купується – електро та тепла енергія), третій напрям – непрямі ніші в ланцюгу створення вартості компанії, серед яких надані кредити, управління відходами та ін. Вся ця інформація починає контролюватися через фінансові установи, даючи необхідні важелі для зеленого фінансування в енергетику.

Банки усвідомлюють вплив ESG ризиків на свою діяльність, опитування НБУ 2024 та 2025 років показало посилення розуміння фінансовими установами ризиків ESG, і отже, більш глибоке і свідоме управління ними при взаємодії з клієнтами, зокрема, в енергетиці.

Зелене інвестування стає пріоритетним у світі, отже, це повинно враховувати і в Україні, зокрема, при реалізації проєктів відновлення. Для досягнення цілей сталого розвитку ООН зелене фінансування та інвестиції в стійку енергетику відіграють ключову роль у їх досягненні з огляду на її багатогранну користь для навколишнього середовища, суспільства та економіки¹.

Фахівці НБУ вважають, що при застосуванні ESG принципів для України є можливість більш зеленого повоєнного відновлення економіки².

Перетворення, які відбуваються в екологічній сфері, зокрема, екологічному праві, актуалізують завдання із проведення додаткового аналізу. Відкритий Міністерством економіки України спільно з аналітичним центром DiXi Group Офіс зеленого переходу³, який оголосив про початок розробки Зеленої платформи —першого цифрового каталогу програм фінансування сталого розвитку для бізнесу, комунальних підприємств і громад⁴, потребує розгляду питань із запобігання та протидії порушенням в екологічній діяльності.

¹ Внукова Н.М. «Зелені» інвестиції у розбудові науково-дослідницької інфраструктури. *Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури у воєнний та повоєнний періоди: за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 03 березня 2025 року)*: Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України: за ред. С. В. Глібка, А. М. Любич / Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2025. С. 6-13. Електронне наукове видання. <https://surl.li/csbjmq> ISBN 978-617-7806-62-1 DOI 10.37772/978-617-7806-62-1

² Практики в управлінні ESG ризиками та концепція їх упровадження в Україні. *НБУ 29 травня 2025 р.* URL: <https://surl.li/snwnag>

³ Офіс зеленого переходу. Офіційний сайт URL: <https://gto.dixigroup.org/>

⁴ В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку URL: <https://surl.lu/yrumcf>

Наприклад, підписання Україною 28 серпня 2025 року в ООН Угоди про відкрите море¹ є додатковим підтвердженням європейського курсу України та сприяє захисту морських екосистем, що також повинно мати запобіжний ефект щодо екологічних правопорушень.

Воєнний стан та періоди відновлення висувають нові вимоги до припинення трансформацій в екологічному праві і дотичних сферах.

Суттєві зміни у міжнародних стандартах FATF відбулись 2025 року, які спрямовані на протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового ураження, де екологічні питання набули додаткового наголосу².

Ризик-орієнтований підхід націлений на досягнення балансу щодо посилення вимог до осередків підвищеного ризику та зменшення витрат на контроль за суб'єктами первинного фінансового моніторингу з низьким ризиком, а також поліпшення практичної реалізації міжнародних стандартів³.

Стандарти FATF вимагають від країн криміналізувати відмивання грошей, зокрема, за низку екологічних злочинів (Рекомендація FATF 3), виявляти та оцінювати ризики відмивання грошей та фінансування тероризму в різних сферах злочинності та вживати заходів для зменшення цих ризиків (Рекомендація FATF 1)⁴.

Відповідно до Рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року № 111/2021 передбачено внесення змін до Кримінального кодексу України стосовно посилення відповідальності за кримінальні правопорушення проти довкілля, встановлення кримінальної відповідальності за незаконний видобуток корисних копалин місцевого значення та ін.⁵

¹ Україна підписала Угоду про відкрите море, яка посилить міжнародну екологічну співпрацю URL: <https://surl.lt/alzopo>

² Money Laundering National Risk Assessment Toolkit – Annexes A-C. August 2025/ 72 p. URL: <https://surl.lu/pzmmwpi>

³ Внукова Н. М. Застосування ризик орієнтованого підходу для розвитку системи фінансового моніторингу *INFOS-2019: Збірник тез доповідей учасників Міжнародного форуму з інформаційних систем і технологій, 24-27 квіт. 2019 р., м. Харків. Х., 2019. С. 18-21. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22255>*

⁴ Money Laundering from Environmental Crime/ FATF REPORT July 2021. P. 70. URL: <https://surl.lt/jahhvg>

⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»: Указ Президента України від 23 березня 2021 р.

Останнім часом кількість наукових досліджень у сфері фінансового моніторингу стосовно екологічних порушень збільшилась. Спільне міжнародне дослідження 2025 року мало на меті уточнити юрисдикцію слідчих державних службовців зі сфери охорони навколишнього середовища у розслідуванні правопорушень, пов'язаних із відмиванням грошей, пов'язаних із екологічними злочинами.

На прикладі науковцями здійснено нормативно-правовий аналіз повноважень державних службовців в індонезійській системі кримінального правосуддя. Результати дослідження демонструють, що Міністерство охорони навколишнього середовища Індонезії має юрисдикцію розслідувати правопорушення, пов'язані з відмиванням грошей, що виникають внаслідок екологічних злочинів, особливо після видання Рішення Конституційного Суду № 15/PUU-XIX/2021, яке розширило слідчі повноваження щодо відмивання грошей, уніфікувало різні галузеві нормативні акти та встановило легітимну правову базу в цій сфері для різних державних органів. Воно суттєво змінило рамки слідчих повноважень щодо правопорушень, пов'язаних із відмиванням грошей, пов'язаних із екологічними злочинами, що додатково свідчить про актуалізацію антилегалізаційних дій у сфері екології¹.

Не менш цікавим є дослідження впливу Міжнародних стандартів FATF та їх практичне впровадження на зелену кримінологію в Пакистані², в якому для досягнення мети дослідження використано метод якісного аналізу випадків. Дослідники відзначають, що проникні кордони, низький рівень застосування заходів належної перевірки клієнтів (між тим Пакистан 2022 року вилучений з сірого списку FATF), слабодокументована економіка забезпечують сприятливе середовище для екологічних злочинів у поєднанні з низькою якістю законів та браком можливостей, що посилює гостроту проблеми. Загальна ефективність рекомендацій FATF проти екологічних злочинів у Пакистані вважається, що є неефективною, тому науковці зро-

№ 111/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111/2021#Text>

¹ Daswanto D., Manthovani R., Ali H., Tarson E., Abdurahmonov F. Authority of the Ministry of Environment in the Investigation of Money Laundering from Environmental Crimes. *Journal of Law, Environmental and Justice*. 2025. Vol. 3(2). P. 309-341. <https://doi.org/10.62264/jlej.v3i2.134>

² Sultan N., Passas N., Mohamed N., Hussain D., Sulaiman, S. The nexus of environmental crimes and money laundering/terrorist financing: effectiveness of the FATF recommendations against green criminology in developing jurisdictions. *Journal of Money Laundering Control*. 2025. Vol. 28(3). P. 485-503. <https://doi.org/10.1108/JMLC-08-2024-0142>

били висновок, що для ефективної боротьби необхідна надійна структура координації та співпраці на внутрішньому та міжнародному рівнях, особливо щодо цієї країни на глобальному Півдні¹.

За законодавством України² критеріями ризиків у ст. 7 антилегалізаційного закону, яка присвячена застосуванню ризик-орієнтованого підходу, відзначено, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний у своїй діяльності його застосовувати, критеріями ризиків є його типи клієнтів, географічне розташування держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, вид товарів та послуг, що клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу, спосіб надання (отримання) послуг. Ризик-орієнтований підхід має бути пропорційний характеру та масштабу діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Автором розглянуті різні напрями застосування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому моніторингу³.

Порушеннями в екологічній сфері є також таке явище, як грінвошинг. Популяризація екологічних рухів та необхідність провадження конкуренції між виробниками за потенційних споживачів в умовах схильності останніх до екопродукції перетворюється на недобросовісне маніпулювання зеленоорієнтованістю суспільства. Дослідники аналізують зарубіжний досвід правового регулювання згаданої проблеми та наводяться певні висновки та пропозиції щодо можливої модернізації національного законодавства до сучасних міжнародних вимог⁴, наведені приклади ви-

¹ Sultan N., Passas N., Mohamed N., Hussain D., Sulaiman, S. The nexus of environmental crimes and money laundering/terrorist financing: effectiveness of the FATF recommendations against green criminology in developing jurisdictions. *Journal of Money Laundering Control*. 2025. Vol. 28(3). P. 485-503. <https://doi.org/10.1108/JMLC-08-2024-0142>

² Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України (зі змінами) № 361-IX (2019). URL: <https://surl.li/kadvru>

³ Vnukova N., Kavun S., Kolodiziev O. et al Indicators-markers for assessment of probability of insurance companies relatedness in implementation of risk-oriented approach *Economic Studies. Economic research institute Bulgarian academy of sciences*. 2020. Volume 29. Issue 1. P. 151-174. URL: ; Vnukova N., Hontar D., Andriichenko Z. International preconditions for development the basics of a concept of risk-oriented system on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation *Modern management: economy and administration: Monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. P. 37–44. URL:

⁴ Швидка Т. І., Бабійчук В. С., Садонцева, Л. К. Корпоративне зелене відмивання в практиці господарської діяльності: актуальні проблеми та методи протидії. *Експерт*:

користання «зеленого відмивання» у таких сферах, як нафтопереробна, лісова, виробництва бутильованої питної води тощо.

Наприклад, злочинність, до якої належить вирубка лісів, є третьою за прибутковістю в світі. Світові зиски еко-злочинності оцінюються у 110-281 млрд USD на рік, в якій лісова злочинність генерує від 51-152 млрд USD за рік¹.

Потребує додаткового дослідження питання спорідненості грінвошин-гу з іншими порушеннями у сфері екології та природоохоронної діяльності.

При аналізі ризиків загроз, що включають наслідки злочину у розробленому FATF 2025 року Національному інструментарії з оцінки ризиків відмивання коштів значна увага приділена порушенням в екологічній сфері. Відзначено, що залежно від ризику та контексту країни, деякі предикатні злочини з вищими екологічними втратами можуть потребувати пріоритетності в Національній оцінці ризиків для кращого розуміння загроз та розробки пропорційних заходів щодо зменшення ризиків².

У Національній оцінці ризиків з протидії легалізації доходів (2022) відзначено, що у жовтні 2021 року переглянуто дефініцію «визначених категорій правопорушень» у Глосарії для уточнення типів правопорушень, які підпадають під категорію «екологічних злочинів».

Серед категоризації загроз окремо виділена вроджена схильність до злочинності, що базується на екологічних факторах. При встановленні вразливостей національного рівня останні загалом упорядковані відповідно до аналітичної структури, відомої як «PESTEL» (акронім), де його складовою є екологія або фактори навколишнього середовища, які категоризовані на глобальні екологічні фактори, такі як доступність води, глобальне потепління та інші проблеми, пов'язані з кліматом; визначення впливу місцевого середовища на злочинність, такий як житло, безпека тощо; встановлення впливу екологічного законодавства³.

При розгляді дотримання зобов'язань щодо відновлення навколишнього середовища є пов'язані вразливості, фактори, що їх посилюють, серед яких виділено: стихійні лиха та дефіцит ресурсів, які можуть призвести до

парадигми юридичних наук і державного управління. 2021. № 2 (14). С. 224-232. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2\(14\)-224-232](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2(14)-224-232)

¹ «Лісова злочинність». Протидію нелегальній вирубці лісів в Україні обговорили за участю «Інтерполу». URL: <https://bit.ly/3Ti0Fwa>

² Money Laundering National Risk Assessment Toolkit – Annexes A-C. August 2025. 72 p. URL: <https://surl.li/lnkjef>

³ Там само.

зростання предикатних правопорушень, таких як екологічні злочини, зокрема, незаконна вирубка лісу та торгівля відходами; слабкі або невиконувані закони та нормативні акти у сфері охорони навколишнього середовища, які можуть сприяти незаконному видобутку¹.

Державні посадовці відзначають, що кількість зелених фінансових інструментів для бізнесу та громад зростає – як завдяки міжнародній підтримці, так і через запит з боку самих підприємців², що має позитивно вплинути на збільшення зелених інвестицій, але паралельно можуть збільшувати обсяг відмитих коштів від екологічних злочинів, що потребує поглибленої уваги і додаткових досліджень.

Автором виконана оцінка рівня пошукової активності в Google темою «екологічні порушення» українською мовою з 2004 року (на 05 вересня 2025 року) з використанням пошукового он-лайн ресурсу Google Trends³, який показав, що зацікавленість темою екологічних порушень є волатильною, інтерес почав активно формуватися з березня 2020 року, її пікові складові відзначались у квітні 2022 року. За регіональним розподілом тільки 18 регіонів є статистично значимими, серед яких трійка лідерів – Полтавська, Чернівецька, Івано-Франківська області, що потребує подальшого вивчення і аналізу⁴.

Враховуючи, що концепція зеленого переходу пов'язана не тільки із захистом довкілля при відновленні зруйнованого, але і вдосконаленням індустріального, це не може не відзначитися на формуванні запобіжників потенційного відмивання коштів від екологічних порушень.

Додатковим фактором контролю за потенційним відмиванням коштів є запровадження ризико-орієнтованого підходу. Країновий підхід показав світову спрямованість на його запровадження.

¹ Money Laundering National Risk Assessment Toolkit – Annexes A-C. August 2025. 72 p. URL: <https://surl.li/lnkjef>

² В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку. URL: <https://surl.li/cc/yumrzk>

³ Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://surl.li/djrmea>

⁴ Внукова Н. М. Оцінка ризиків потенційного відмивання коштів від екологічних порушень. *«Інновації та сталий розвиток у економіко- правових дослідженнях та стратегія їх реалізації»*: Збірник наукових праць за матеріалами круглого столу «Актуальні проблеми економіко-правового регулювання екологічних відносин в сучасних умовах» НДІ ПЗІР НАПрН України (м. Харків, 18 вересня 2025 року) та панельної дискусії (23 вересня 2025 року) в рамках ІХ Харківського міжнародного юридичного форуму / за ред. С.В. Глібка, В.Л. Бредіхіної. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2025. С. 15-26. Електронне наукове видання. <https://surl.li/twgjwv> ISBN 978-617-7806-65-2

Виділені внаслідок он-лайн пошуку регіони з високим рівнем пошуку теми екологічних порушень, зокрема, Полтавська область, можуть стати пілотними щодо впровадження в їх громадах програм фінансового моніторингу зеленого екологічного розвитку.

Для цього країни ЄС прикладають значних зусиль у екологічному праві, зокрема, до визначення ролі та місця зелених облігацій. Регламентом (ЄС) 2023/2631 Європейського Парламенту та Ради від 22 листопада 2023 року про європейські «зелені» облігації та необов'язкове розкриття інформації щодо облігацій, що продаються як екологічно стійкі, та для облігацій, пов'язаних із стійким розвитком, який застосовується з 21 грудня 2024 року, передбачено регулювання цього процесу. Метою регулювання в ЄС є встановлення єдиних вимог до емітентів, які бажають використовувати позначення «європейські зелені облігації» або «EuGB»; встановлення системи реєстрації та нагляду для зовнішніх рецензентів щодо зелених облігацій, надання шаблонів розкриття інформації, зокрема для розкриття інформації до випуску та звітів про розподіл, пов'язаних із EuGB¹ [Regulation (Eu) 2023/2631].

В Україні відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» у редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» 2020 року визначено значення зелених облігацій як облігацій, проспект (рішення про емісію, а для державних облігацій України – умови розміщення) таких, що передбачає (передбачають) використання залучених коштів виключно на фінансування екологічного проекту або окремого його етапу (стаття 18)². Отже, при визначенні напрямів економіко-правового регулювання використання зелених облігацій в умовах євроінтеграції бажано далі проаналізувати основні положення європейських вимог і їх співставність з українським законодавством.

Для залучення зелених інвестицій для відновлення України розглянуті напрями і інструменти, які є можливими в системі удосконалення екологічного права, зокрема, щодо застосування зелених облігацій.

¹ Regulation (Eu) 2023/2631 Of The European Parliament And Of The Council on European Green Bonds and optional disclosures for bonds marketed as environmentally sustainable and for sustainability-linked bonds of 22 November 2023. Regulation - EU - 2023/2631 - EN - EUR-Lex

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України № 738-IX від 19.06.2020 зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>

Фахівці НДІ ПрЗІР НАПрНУ вносять низку пропозицій для швидшого приведення чинного законодавства до євроінтеграційних вимог для забезпечення умов для ефективного здійснення інноваційної діяльності, та підвищення обороноздатності в умовах воєнного стану¹, в цьому контексті перспективним є дослідження спорідненості дій щодо зелених інвестицій та розвитку енергетичного сектору.

Автором виконана оцінка рівня пошукової активності в Google темами зелених інвестицій, зеленого переходу, енергетики (українською мовою) в Україні за останні 5 років (на 05 червня 2025 року) з використанням пошукового он-лайн ресурсу Google Trends², яка показала, що зацікавленість темою зелених інвестицій є вкрай незначною, пік прийшовся на вересень 2021 року, при цьому тема зеленого переходу також має нестійкий характер пошукової активності, і її пікові складові відзначались у листопаді 2022 та жовтні 2024 року. За регіональним розподілом тільки 7 регіонів є статистично значимими, серед яких трійка лідерів – Вінницька, Волинська та Дніпропетровська області, що потребує подальшого вивчення і аналізу.

Тема енергетики є стійкою, найбільший пік пошуку був у грудні 2022 року, зацікавленість у темі енергетики є по всій території України, лідерами пошукової активності виступають ті ж самі регіони – Вінницька, Волинська та Дніпропетровська області. Отже, може виникати гіпотеза про кореляцію саме в цих областях програм з зеленого переходу, які пов'язані із енергетикою, що буде темою подальшого дослідження.

Враховуючи, що концепція зеленої відбудови пов'язана не тільки із захистом довкілля при відновленні зруйнованого, але і вдосконаленням розвитку громад³, це не може не відзначитися на розвиткові енергетики.

Країни ЄС прикладають значних зусиль до визначення ролі та місця зелених облігацій. Регламентом (ЄС) 2023/2631 Європейського Парламенту та Ради від 22 листопада 2023 року про європейські «зелені» облігації та

¹ Подрез-Ряполова І. Стратегічний компас безпеки і оборони ЄС: окремі інноваційні аспекти та досвід для України *Mechanisms for combating modern challenges and threats: lessons from the EU for Ukraine (Механізми протидії сучасним викликам і загрозам: досвід ЄС для України)*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції в рамках виконання проекту Модуль Жан Моне програми ЄС Еразмус+ на тему «Впровадження механізмів ЄС для протидії сучасним викликам і загрозам» (101085700 – ІМЕУ – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCHRSCH) (2022-2025), м. Суми, 28-29 лютого 2024 р. / за заг. ред. В. Школи, М. Домашенко. Суми: СумДУ, 2024. С.43-46. URL: <https://surl.li/twgiwt>

² Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://surl.li/uutnow>

³ В Україні запускають Зелену платформу – каталог фінансових можливостей для екологічного розвитку. URL: <https://surl.li/tlqdif>

необов'язкове розкриття інформації щодо облігацій, що продаються як екологічно стійкі, та для облігацій, пов'язаних із стійким розвитком, який застосовується з 21 грудня 2024 року, передбачено регулювання цього процесу. Метою регулювання в ЄС є встановлення єдиних вимог до емітентів, які бажають використовувати позначення «європейські зелені облігації» або «EuGB»; встановлення системи реєстрації та нагляду для зовнішніх рецензентів щодо зелених облігацій надання шаблонів розкриття інформації, зокрема для розкриття інформації до випуску та звітів про розподіл, пов'язаних із EuGB¹.

Відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» у редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» (ст. 18) встановлено виключність щодо зелених облігацій з використання залучених коштів **на фінансування екологічного проєкту** або окремого його етапу², тому при визначенні напрямів економіко-правового регулювання використання зелених облігацій в умовах євроінтеграції проаналізовано основні положення європейських вимог і порівняння із національним законодавством.

Україна, яка відповідно до європейських та світових тенденцій розвиває інноваційний процес, відповідаючи на сучасні виклики, активно просуває нові інструменти вирішення глобальних проблем безпеки, зокрема, в екологічній сфері під час воєнного стану.

Ефективне функціонування національних інноваційних систем може бути джерелом багатьох можливостей, але інновації можуть породжувати різні типи ризиків, тому концептуально щодо розвитку національних інноваційних систем у світі стоїть завдання із визначення ролі національних інноваційних систем у забезпеченні інноваційного процесу в країні для можливої відповіді на глобальні виклики. Отже, удосконалення екологічного права сприятиме попередженню ризиків і втрат.

У контексті цього додатково досліджено визначення рівня зацікавленості темами права, кримінального та екологічного права.

¹ Regulation (Eu) 2023/2631 Of The European Parliament And Of The Council on European Green Bonds and optional disclosures for bonds marketed as environmentally sustainable and for sustainability-linked bonds of 22 November 2023. URL: Regulation - EU - 2023/2631 - EN - EUR-Lex

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України № 738-IX від 19.06.2020 зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>

У табл. 1 подано оцінку рівня зацікавленості темами взагалі права, кримінального та екологічного права для порівняння українською мовою в Україні за останні 5 років (станом на 30 грудня 2024 року).

Таблиця 1
Визначення тенденцій зацікавленості темами права, кримінального та екологічного права в Україні за останні 5 років (станом на 30 грудня 2024 року)

Ознака зацікавленості темою	Україна
Право	Попит є стабільно високим, пік на 25 квітня – 2 травня 2020 року, виділені регіони-лідери: Вінницька, Хмельницька, Рівненська, Волинська області і місто Київ
Кримінальне право	Попит є волатильним з тенденцією до зростання, пік 20-26 жовтня 2024 року, регіони-лідери: Хмельницька, Львівська, Чернівецька області
Екологічне право	Попит є волатильним, пік припадає на 27 листопада – 3 грудня 2022 року, регіони-лідери: Івано-Франківська, Рівненська, Житомирська області

Джерело: складено автором Внукова Н.М. Оцінка зацікавленості сучасників постаттю В.Я. Тація. *Наукова спадщина професора В. Я. Тація і актуальні проблеми кримінального права:* матеріали всеукр. наук.-практ. конф., що відбулася 21 січ. 2025 р. / [редкол. Ю.А. Пономаренко (голова) та ін.]. Харків: Право. 2025. С. 178-182. ISBN 978-617-7627-87-5 URL: <https://surl.lu/gipvwn>

Як видно з табл. 1, рівень зацікавленості темами права, кримінального та екологічного права за останні 5 років є значущим і волатильним, регіони-лідери переважно в частині Західної України. Якщо порівняти рівень зацікавленості цими трьома темами, то є суттєві відмінності щодо пошукової активності. Співвідношення зацікавленості темами за 100-бальною шкалою в порівнянні: право, кримінальне та екологічне право дорівнює 61:1:1, отже, у виділених галузях кримінального та екологічного права рівень зацікавленості майже однаковий, що свідчить про необхідність розвивати дослідження у всіх галузях права для стимулювання зацікавленості ними.

Науковий і інформаційний досвід результатів оцінки рівня пошукової активності з використанням інструментів Google Trends має позитивні результати щодо інших тем, зокрема, щодо дослідження інновацій¹, іннова-

¹ Kliuiev O., Vnuкова N., Hlibko S., Brynza N., Davydenko D. Estimation of the Level of

ційного процесу¹, тому запропоновано використати його для досягнення мети пошуку щодо теми земельних спорів в контексті екологічного права.

Період воєнного стану може асиметрично впливати на зміни у пошуковій активності користувачів Google на певні теми, зокрема, у галузі права, тому вибрано період дослідження останні 5 років, включаючи і період воєнного стану. Он-лайн пошуковий сервіс Google Trends² є універсальним інформаційним інструментом, який дозволяє одержати результати у встановлені в системі часові періоди по різних регіонах світу. Особливістю інформаційного сервісу є надання кількісних та якісних показників пошукового запиту до загальної суми запитів у Google за 100 бальною шкалою, що створює можливість для аналітика визначити актуальність та тренди у напрямках пошуку.

У табл. 2 наведено результати пошукового запиту українською в Google Trends тем, пов'язаних із земельними спорами і екологічним правом в обраний часовий період 5 років в Україні (на 25 березня 2025 року).

Таблиця 2

Оцінка пошукової активності тем земельних спорів та екологічного права в Україні за останні 5 років (на 25 березня 2025 року)

Ознака зацікавленості темою	Україна
Земельні спори	Рівень пошуку статистично значимий, пік запитів припав на 3-9 жовтня 2021 року, пошукова активність дуже низька, виділено 4 регіони-лідери: Рівненська область (100), Львівська (100), Івано-Франківська (80), Хмельницька (80).

Interest and Modeling of the Topic of Innovation Through Search in Google In: *Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems*, 23-24 April, COLINS 2020. 2020. Pp. 523-535. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23306>

¹ Внукова Н.М. Оцінка пошукової активності в Google теми земельних спорів у контексті екологічного права. *Актуальні питання юрисдикції у земельних спорах: збірник тез наукових доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу, присвяченого пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Юрія Прокоповича Битяка* (м. Харків, 28 березня 2025 р.) / за заг. ред. Д. В. Лученка, Т. В. Курман. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. С. 30-33. Електронне наукове видання. <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovyh-konferencij/> ISBN 978-617-8198-14-5

² Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://surl.li/pzacwv>

Ознака зацікавленості темою	Україна
Екологічне право	Рівень пошуку статистично значимий, волатільний, піки запитів припадають на різні дати протягом всіх п'яти років, 2024 року припав на 24 вересня. Виділено 4 регіони-лідери: Івано-Франківська (100), Рівненська (80). Чернігівська область (80), Львівська (80).

Джерело: складено автором Внукова Н. М. Оцінка пошукової активності в Google теми земельних спорів у контексті екологічного права. *Актуальні питання юрисдикції у земельних спорах:* збірник тез наукових доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу, присвяченого пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України Юрія Прокоповича Битяка (м. Харків, 28 березня 2025 р.) / за заг. ред. Д. В. Лученка, Т. В. Курман. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. С. 30-33. Електронне наукове видання. URL: <https://surl.li/bjsaji> ISBN 978-617-8198-14-5

Як видно з табл. 2, відзначається високий рівень співпадіння регіонів-лідерів щодо тем земельних спорів і екологічного права, що потребує надати додаткового дослідження.

Якщо порівняти рівень пошукової активності двома темами, то співвідношення зацікавленості темами за 100 бальною шкалою у порівнянні: екологічне право до земельних спорів 8:1, отже, при оцінці цих тем відзначається надзвичайно низький рівень пошукової активності щодо земельних спорів, що може бути предметом додаткового дослідження за групами споживачів, зокрема. Тема екологічного права також потребує додаткового аналізу і інформаційної підтримки.

Додатково досліджено пошук зв'язку «зелених» інвестицій з науково-дослідницькою інфраструктурою. Визначено низький пошуковий попит на дані теми в Google за останні 5 років в Україні.

Автором для завдань дослідження щодо «зеленого» переходу розглянуто сучасні європейські підходи до розбудови дослідницького простору та «зеленого» інвестування, які мають значення до мотивування щодо «зеленої» відбудови в Україні.

Для розробки програм зеленого інвестування пропонується використовувати не тільки приклади і вимоги ЄС, але і сучасні світові тренди в цій сфері. Піонерським прикладом є материнська компанія Emirates Steel, яка є єдиним виробником сталі у GCC, що впровадив пілотний проект на основі зеленого водню 2024 року, яка сприяє дочірній компанії Emsteel, що управляє 16 підприємствами з річною потужністю 3,5 млн т сталі та 4,6 млн т

цементу, знаходиться в Абу-Дабі і з 2020 по 2024 роки збільшила витрати на інновації та інвестиції на 127%, із запуску першої рамкової програми зеленого фінансування, що має підтримати екологічні ініціативи в ОАЕ та посилити глобальний курс на сталий розвиток і декарбонізацію¹.

Завдяки цій програмі Emsteel і її дочірні компанії зможуть залучати капітал через зелені облигації, кредити та середньострокові нотатки (MTN) у різних валютах. Фінансування буде спрямовано виключно на проекти, що відповідають твердим екологічним критеріям: виробництво сталі та цементу з низькими викидами, впровадження сонячної енергетики та енергоефективних технологій. Програма відповідає міжнародним стандартам зеленого фінансування. Вона отримала оцінку «Very Good» (SQS2) від Moody's Ratings, що зміцнило довіру інвесторів. Структурування ініціативи забезпечили ING як провідний банк зі сталого структурування та First Abu Dhabi Bank як регіональний партнер. Emsteel також оголосила про кліматичні цілі: скоротити викиди парникових газів на 40% у сталеливарному секторі та на 30% у цементному – до 2030 року².

Наведено приклад і в Україні Миколаївського регіону щодо еко відновлення³.

НБУ ще 2021 року оголосив про проект з розвитку нових напрямів зеленого фінансування в Україні з використанням таких трьох цілей: 1) розвиток внутрішньої спроможності фінансових установ з фінансування проектів зеленої енергетики; 2) формування обізнаності на ринку фінансування зеленої енергетики; 3) сприяння розвитку інструментів зеленого фінансування, залученню основних зацікавлених сторін до розвитку доступу до зеленого капіталу та полегшенню використання власних спеціалізованих інструментів зеленого фінансування МФК.

Проект має два напрями діяльності: «Зелене» фінансування та «Інтегрована програма з екологічної, соціальної та управлінської практики для сприяння інвестиціям у країнах Європи і Центральної Азії» (далі – ESG)⁴.

¹ Emsteel представила першу рамкову програму «зеленого» фінансування. URL: <https://surl.li/yrzchx>

² Там само.

³ Внукова Н. М. «Зелені» інвестиції у розбудові науково-дослідницької інфраструктури. *Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури у воєнний та повоєнний періоди: за матеріалами Інтернет-конференції (м. Харків, 03 березня 2025 року): Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України: за ред. С. В. Глібка, А. М. Любич / Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2025. С. 6-13. Електронне наукове видання.* <https://surl.li/csbjmq> ISBN 978-617-7806-62-1 DOI 10.37772/978-617-7806-62-1

⁴ «Зелене» фінансування та ESG. URL: <https://surl.li/ayncny>

Щодо ESG у політиці НБУ в межах Ukraine Facility мають вже найближчим часом інтегрувати екологічні елементи в реформи у сфері енергетики, сільськогосподарства, малого та середнього бізнесу та реалізувати заходи для зеленого переходу. Передбачається, що реалізація ESG буде відбуватися з урахуванням реалій воєнного стану з орієнтуванням на зелене та інклюзивне відновлення економіки¹.

Інтеграція ESG-підходів у діяльність державного та приватного секторів здійснюється для прозорості, відповідальності та залучення інвестицій. У сфері зелених фінансів – це створення зелених фінансових інструментів для підтримки проєктів з низьким вуглецевим слідом². Наслідки реалізації ESG ризиків для суб'єкта (Регулятора ринку фінансових послуг) неналежне виконання функцій регуляторами внаслідок відставання фінансового сектору від зеленого переходу в країні.

Виконане автором дослідження³ обраних тем у галузі зеленого інвестування за останні 5 років (на 01 квітня 2025 року) з використанням он-лайн сервісу Google Trends за запитом теми зелених облігацій українською та англійською мовами показало, що попит на тему європейських зелених облігацій у країнах Європи зростає, зокрема, виділено Італію, Францію, Німеччину, Велику Британію, Іспанію Люксембург, Австрію, Бельгію, Данію, що залежало від контексту запиту EuGB або European green bond.

В Україні попит на тему зелених облігацій під час воєнного стану зійшов нанівець, що є негативним фактором для пошуку екологічного фінансування для відновлення України. Вивчення досвіду та правового забезпечення механізмів емісії та використання європейських зелених облігацій є актуальним завданням.

Ініціатива Climate Bonds — це міжнародна некомерційна організація, орієнтована на інвесторів, яка працює над мобілізацією ринку облігацій вартістю 100 трильйонів доларів США для вирішення проблем зміни клімату. Місія полягає в тому, щоб сприяти зниженню вартості капіталу для масштабних кліматичних та інфраструктурних проєктів та підтримати

¹ Політика з розвитку сталого фінансування: НБУ. 17 вересня 2024 року. 9 с. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/ESG%20strategy_public%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/ESG%20strategy_public%20(2).pdf)

² Офіс зеленого переходу. Офіційний сайт: <https://gto.dixigroup.org/>

³ Внукова Н. М. Формування євроінтеграційних напрямів економіко-правового регулювання використання зелених облігацій. *Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 квітня 2025 р. : тези допов. / За ред. проф. Татаренко Г.В. Київ: Вид. Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2025. С. 169-174. URL:

уряди, які прагнуть збільшити інвестиції на ринках капіталу для досягнення кліматичних цілей.

Згідно з даними, наданими цієї організації, на кінець 2023 року зафіксовано сукупний обсяг зеленого, соціального, сталого, перехідного та пов'язаного зі сталістю (GSS+) боргу у розмірі 4,4 трлн доларів США, що відповідає її методологіям скринінгу. 2023 року кліматичні облигації досягли узгодженого обсягу у розмірі 870 млрд доларів США, що на 3% більше, ніж 2022 року у розмірі 842,8 млрд доларів США. Дві третини цієї суми (67,5%) припадає на зелену тематику, що додало 587,6 млрд доларів США, і є 15% зростанням у річному обчисленні¹.

Аналіз пошукового запиту українською мовою «зелені облигації» на 20 травня 2025 року за останні 5 років показав, що пік був у червні 2021 року, а далі зацікавленість суттєво знизилась. Єдиним активним регіоном є місто Київ. Отже, інструмент зелених облигацій знаходиться на початковому рівні становлення та правового регулювання в Україні.

Для пошуку євроінтеграційних напрямів правового забезпечення випуску та застосування зелених облигацій пропонується порівняти існуючі підходи в Україні і ЄС, фрагменти подано у табл. 3. Як основу для порівняння застосовано Регламент (ЄС) 2023/2631 Європейського Парламенту та Ради про європейські зелені облигації від 22 листопада 2023 року, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів», Концепцію запровадження та розвитку ринку зелених облигацій в Україні² (Розпорядження КМУ від 23.02.2022), Рекомендації з реалізації або фінансування проектів екологічного спрямування через емісію зелених облигацій³ (Рішення НКЦПРФ № 493 від 07 липня 2021).

У табл. 3 подано фрагменти порівняльного аналізу економіко-правового регулювання зелених облигацій в ЄС та Україні.

¹ The Role Of Green Bonds In Enhancing Energy Transition In Se Europe An IENE Study (M79) Athens, July 2024 Prepared by IENE's Research Team. 36 p. URL: <https://www.iene.eu/articlefiles/inline/study%20on%20green%20bonds.pdf>

² Про схвалення Концепції запровадження та розвитку ринку зелених облигацій в Україні розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 175-р. URL: <https://surl.li/ptrdgo>

³ Рекомендації щодо реалізації або фінансуванню проектів екологічного спрямування шляхом емісії зелених облигацій: Рішення НКЦПРФ № 493 від 07 липня 2021. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12423398>

Фрагменти порівняльного аналізу
економіко-правового регулювання зелених облігацій

Критерій порівняння	Реалізація існуючих напрямів регулювання зелених облігацій в		Можливість використання для зеленого відновлення України
	ЄС	Україні	
Мета	Встановлено єдині вимоги до емітентів, які бажають використовувати позначення «європейські зелені облігації» або «EuGB»; систему реєстрації та нагляду для зовнішніх рецензентів ЄСВ; надаються шаблони розкриття інформації, до випуску та звітів про розподіл, пов'язаних із EuGB.	Запроваджено новий вид фінансових інструментів - зелені облігації; встановлено правила для учасників відповідного ринку; визначено напрями і завдання запровадження ринку зелених облігацій	Впровадження єдиної цілісної державної політики стимулювання зеленого інвестування, ринку зелених облігацій, нових гармонізованих міжнародних стандартів інвестування, що враховуватиме провідні світові практики та особливості національних умов
Ключові принципи	Прийнятність, прозорість, застосування інструментів сек'юритизації облігацій	Застосування принципів зелених облігацій Міжнародної асоціації ринків капіталу (GBP), елементи моделі зелених облігацій, що визначені Стандартом Європейського Союзу по зелених облігаціях (EU GBS)	Реалізується крос-секторальне завдання з організації та розвитку ринку зелених облігацій, яке охоплює як фондовий ринок, так і енергетику, транспорт, промисловість, АПК, збереження і відтворення екосистем
Додаткові шаблони розкриття інформації	Європейська комісія надає шаблони до 21 грудня 2024 року для добровільного розкриття інформації до та після випуску для облігацій, що продаються як екологічно стійкі або пов'язані зі стійким розвитком	Принципи зелених облігацій, базуючись на необхідності забезпечення прозорості, розкриття інформації та звітування, спрямовані на досягнення доброчесності на ринку зелених облігацій	На основі прийнятих планів заходів іноземних держав для залучення зеленого інвестування проєктів екологічного спрямування економічно обґрунтовуються рішення з питань запровадження та розвитку ринку зелених облігацій для багатьох секторів економіки

Критерій порівняння	Реалізація існуючих напрямів регулювання зелених облігацій в		Можливість використання для зеленого відновлення України
	ЄС	Україні	
Нагляд	Зовнішні рецензенти, відгуки, національні компетентні органи	Порядок відбору та супроводження проектів екологічного спрямування, які фінансуються за кошти державного і місцевих бюджетів, встановлюється Кабінетом Міністрів України	Органи нагляду створюють передумови для запровадження ринку зелених облігацій, зокрема, через рішення НКЦПФР для забезпечення залучення фінансування з реалізації проектів екологічного спрямування через випуск зелених облігацій
Нові терміни	Таксономія. Система класифікації інвестицій, що містить перелік екологічно стійких видів економічної діяльності. Сек'юритизація. Практика об'єднання різних типів боргу та продажу їх як облігацій інвесторам. Синтетична сек'юритизація. Передача ризику через використання кредитних деривативів або гарантій. Екологічно стійкий. Облігація із зобов'язанням, що кошти будуть спрямовані на екологічну діяльність. Пов'язаний із стійкістю. Облігація з визначеними цілями екологічної стійкості	Таксономія, зокрема метрики проектів екологічного спрямування відповідно до міжнародних критеріїв та стандартів; запровадження національних нормативів і правил з розкриття інформації емітентами зелених облігацій, стандартів звітності; встановлення режиму акредитації зовнішніх верифікаторів та їх оцінювачів; запровадження стимулів для розвитку ринку зелених облігацій та розроблення у разі потреби відповідних державних цільових програм;	Випуск зелених облігацій для залучення фінансування з реалізації проектів екологічного спрямування та стимулювання соціально-економічного відновлення регіонів, що позитивно впливатиме на виконання завдань, визначених у стратегіях розвитку територій, де суб'єкти господарської діяльності, що випускатимуть зелені облігації, зможуть диверсифікувати джерела залучення фінансування для реалізації відповідних екологічних проектів, а Уряд має дозволити їх фінансування з виробництва газової

Критерій порівняння	Реалізація існуючих напрямів регулювання зелених облігацій в		Можливість використання для зеленого відновлення України
	ЄС	Україні	
		підготовка до запровадження сек'юритизації та визначення видів забезпечення зелених облігацій	та атомної енергії протягом періоду переходу до повного узгодження з таксономією відновлення економіки

Джерело: власна розробка автора Внукова Н. М. Теоретичні та правові аспекти залучення зелених інвестицій для оновлення України. *Право та інноваційне суспільство*. 2025. № 1 (24). С. 28-36. [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1\(24\)-2](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1(24)-2)

Як видно з табл. 3, процедури правового регулювання впровадження зелених облігацій в Україні мають базові умови щодо формування концептуальних положень, законодавчого регулювання суті зелених облігацій, рішень НКЦПФР щодо реалізації або фінансуванню проектів екологічного спрямування шляхом емісії зелених облігацій (2021) та підготовки звітності про вплив на довкілля проектів екологічного спрямування, які повністю або частково фінансуються та/або рефінансуються коштами, що виручені від розміщення зелених облігацій¹ (2024). Це свідчить про те, що нормативна база постійно формується і розвивається відповідно до міжнародних вимог. Щодо фрагментів порівняльного аналізу економіко-правового регулювання зелених облігацій, які визначають загальні підходи, то слід відзначити спорідненість підходів в ЄС та Україні, що може розглядатися як передумова та перевага для використання такого інструменту як зелені облігації для можливості їх використання для зеленого відновлення України.

У табл. 4 наведено результати пошукового запиту теми зелених облігацій українською та англійською в Google Trends в обраний часовий період 5 років у світі з визначенням пріоритетних країн пошуку.

¹ Рекомендації щодо підготовки звітності про вплив на довкілля проектів екологічного спрямування, які повністю або частково фінансуються та/або рефінансуються коштами, що виручені від розміщення зелених облігацій: Рішення НКЦПФР № 157 від 07 лютого 2024 року. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=15507520>

Оцінка пошукової активності теми зелених облігацій у світі
за останні 5 років (на 01 квітня 2025 року)

Ознака зацікавленості темою	Пріоритетні країни
Зелені облігації	Тільки Україна, під пошуковою активністю вересень 2020 та квітень 2022 року
EuGB	Італія, Франція, Німеччина, Велике Британія, Іспанія, під вересень 2022 та лютий 2025 року
European green bond	Люксембург, Австрія, Бельгія, Данія, під є стабільно високим з вересня 2021 року

Джерело: складено автором Внукова Н.М. Формування євроінтеграційних напрямів економіко-правового регулювання використання зелених облігацій. *Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, юристів-практиків, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ.* м. Київ, 15 квітня 2025 р. / За ред. проф. Татаренко Г.В. Київ: вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В.Дала, 2025. С. 169-174.

Як видно з табл. 4, до теми зелених облігацій українською інтерес є тільки в Україні, він є волатильним з певними піковими значеннями. Терміни EuGB та European green bond по різному шукають в різних країнах, але European green bond більш шуканий і попит стабільно високий з 2021 року.

Досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року вимагає суттєвих змін у підході до скорочення викидів. Незважаючи на те, що технології відновлюваної енергетики та інші зелені технології відіграють життєво важливу роль у розвитку міст, між тим у дослідженнях доводиться, що поточні темпи та масштаби інновацій недостатні для вирішення завдання зеленого переходу. Вони мають бути спрямовані на зниження вартості зелених технологій, щоб зробити їх більш конкурентоспроможними порівняно із забруднювальними більш дешевими альтернативами, для цього має відбуватися переналаштування наукової, технологічної та інноваційної політики для посилення підтримки зелених технологій на ранніх стадіях¹.

¹ OESD. *Innovation and green transitions*. (б.д.) Взято 22 квітня 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/innovation-and-green-transitions.html>

Місто майбутнього – це зелений перехід, приклад, який може бути розглянутий на прикладі Західних Балкан¹. Зелений перехід може стати можливістю розвитку розумних міст в Україні. Це має сприяти сталому економічному зростанню, а також енергетичній безпеці та захисту навколишнього середовища, зокрема, у процесах відновлення міст. Між тим, західні дослідники вважають, що реалізація зеленого переходу потребує багато організаційної діяльності і технічних рішень. На прикладі свого регіону вони стикаються з проблемою недостатньо розробленої нормативно-правової бази та інституційних можливостей, які можуть сприяти як довгостроковому плануванню, так і пошуку фінансових ресурсів для ефективної реалізації проєктів. Принципи зеленого переходу мають забезпечити взаємодію всіх видів діяльності для досягнення визначених цілей.

Ключовими напрямками Європейського зеленого курсу² (EU Green Deal) є процеси відповідності сталому розвитку і стійкості систем, це чиста енергія, кліматична дія, будівництво та реновація, стійка промисловість, зменшення забруднення довкілля. Все це надзвичайно актуально для розвитку і відновлення міст, навіть в умовах воєнного стану, для виконання власних зобов'язання щодо EU Green Deal, який є програмою дій ЄС, кінцевою метою якого є досягнення кліматично нейтрального європейського континенту до 2050 року³. Для України надзвичайно важливим є актуалізоване питання щодо критичних сировинних ресурсів для виконання вимог EU Green Deal.

Автором досліджувався пошук фінансових можливостей для зеленого екологічного розвитку в енергетиці. Розглянуто сучасні фінансові підходи до зеленого інвестування за вимогами НБУ, дотримання банками принципів ESG, які мають значення до мотивування щодо зеленої перебудови енергетики в Україні. Визначено низький пошуковий попит на теми зеленого інвестування та зеленого переходу в Google за останні 5 років в Україні. Створення Офісу зеленого переходу та Зеленої платформи в Україні мож-

¹ Ignjatović J., Filipović S., Radovanović M. Challenges of the green transition for the recovery of the Western Balkans. *Energy, Sustainability and Society*. 2024. № 14(1). P.2. URL: <https://link.springer.com/article/10.1186/s13705-023-00421-4>

² Представництво України при ЄС. *Європейський Зелений Курс* (б.д). URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>

³ Красовський В.Г. (2024) Деякі правові аспекти реалізації європейського зеленого курсу (Eu Green Deal) в контексті переходу до використання відновлювальних джерел енергії в Україні. *Правова держава*. 2024. № 55 (1). С.155-163. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.55.311968>

ливо дозволить швидко знаходити найактуальніші резерви для впровадження енергоефективних рішень, ресурсозбереження, відновлюваної енергетики та екологічної модернізації¹.

Розвиток дослідницьких інфраструктур зараджуватиме встановленню впливу різних видів та об'єктів сучасних інфраструктур та стимулюванню розвитку «зелених» технологій². Дорожня карта Європейського стратегічного форуму (ESFRI) сприятиме розвитку дослідницьких інфраструктур.

ESFRI 20 лютого 2025 опублікував новий звіт про фінансування європейських дослідницьких інфраструктур (RI)³, заснований на відповідях 54 RI з 19 держав-членів. У звіті визначено ключові проблеми, включно з розбіжностями в механізмах фінансування між розподіленими та єдиними RI, а також потребою у більшій прозорості джерел фінансування та розрахунків вартості доступу.

Висновки підкреслюють критичну роль національних дорожніх карт і дорожніх карт ESFRI у формуванні узгодженої європейської стратегії RI, що забезпечує довгострокову стійкість і ефективність. У звіті також представлені рекомендації щодо вдосконалення моделей фінансування, сприяння співпраці та покращення фінансового планування в екосистемі RI. На основі аналізу даних опитувань та враховуючи результати зустрічі форуму зацікавлених сторін ESFRI визначено деякі рекомендації, які можуть бути важливими для воєнного та повоєнного відновлення. Їх у звіті поділено на проекти для дослідницьких інфраструктур на всіх рівнях: регіональному, національному і європейському.

Пріоритетними відзначено для дослідницьких інфраструктур, що може бути враховано саме для «зелених» інвестицій, це розвиток кращого розуміння та огляду національних джерел фінансування для забезпечення ефективного моніторингу і планування. Вважається, що цей підхід спрямований

¹ Внукова Н.М. Фінансові можливості для зеленого екологічного розвитку в енергетиці. *Актуальні правові проблеми функціонування енергетичної системи України: за матеріалами Науково-практичної конференції* (м. Харків, 12 червня 2025 року) / за ред. С. В. Глібка, І. В. Подрез-Ряполової: Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2025. С.7-13. Електронне наукове видання. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2025/06/conf_12.06.2025.pdf.

² Внукова Н.М. Вплив дослідницької інфраструктури на розвиток Індустрії 4.0. *Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури : за матеріалами інтернет-конференції* (м. Харків, 28 лютого 2022 року) / за ред. С. В. Глібка: Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2022. Вип. 7. Електронне наукове видання. URL: <https://surl.li/iowlyb>

³ ESFRI Report: Funding of Research Infrastructures. June 2024. 61 p. URL:

на полегшення обговорення з національними донорами та підтримка більш успішних заявок на фінансування. Додатково визначено, що певне значення має чітка методологія для розрахунку витрат на RI, а також вирішення проблем найму, навчання та мотивації персоналу¹. Для «зелених» інвестицій це має суттєве значення з урахуванням інноваційності процесів.

Актуальність умов отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС та початку гармонізації національної правової системи з «*acquis communautaire*» важлива щодо включення галузі науки та освіти. Аналіз ключових документів ЄС, які регулюють правове поле та визначають напрями розвитку Європейського дослідницького простору, показав, що відбувається еволюція його місії від подолання фрагментації національних дослідницьких систем й посилення політичної координації між державами-членами та ЄС (2000–2007), до вільного руху знань як «п'ятої свободи» (2007–2012) та до формування спільного ринку знань, досліджень та інновацій (2012–2024). Інноваційна практика ЄС з розбудови Європейського дослідницького простору потребує подальшого осмислення в умовах прагнення України до більшої інтеграції до нього, зокрема, в частині «зелених» інвестицій².

Повоєнне відновлення економіки вимагає перегляду пріоритетів розвитку та пошуку компромісу між економічними, соціальними й екологічними пріоритетами перетворень, які в сукупності мають забезпечити сталий розвиток суспільства. У цьому процесі саме «зелене» інвестування стає пріоритетним у світі. Сутність «зелених» інвестицій у контексті сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки має розглядатися як пріоритетне для повоєнного відновлення, що буде відображатися у щорічних звітах компаній зі сталого розвитку.

Враховуючи, що починаючи з березня 2007 року Vodafone Україна є частиною мережі Глобального Договору ООН, тому з року в рік підтверджуючи свої зобов'язання щодо сталого ведення бізнесу та відповідального ставлення до навколишнього природного середовища, Група Vodafone Україна відповідально з 2020 року складає Щорічні звіти зі сталого розвитку³. У ньому відсутній термін «зелений» у будь-якому контексті, більше мова йде

¹ ESFRI Report: Funding of Research Infrastructures. June 2024. 61 p. URL:

² Топузов О., Локшина, О., Джурило, А., Шпарик, О. Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку освіти і науки в Україні. *Український Педагогічний журнал*. 2023. №4. С.5–19. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19>

³ Щорічні звіти зі сталого розвитку (2020-2024). *Vodafone Україна*. URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvit-zi-stalogo-rozvitku>.....

про природоохоронні заходи, ставлення до довкілля. Група приділяє значну увагу попередженню та мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище, і розвиває цінності раціонального використання ресурсів. Цей звіт висвітлює інформацію про цінності та стратегію Vodafone Україна в сфері сталого розвитку, підхід компанії до управління екологічними та соціальними аспектами своєї діяльності. Він містить опис результатів діяльності компанії в сфері використання природних ресурсів, реалізації інфраструктурних проєктів, а також планів на майбутні періоди в цих сферах. Розглядаючи ставлення до навколишнього середовища, бізнес Групи є екологічно чистим. Вона дбайливо й відповідально ставиться до довкілля, прагне раціонально та заощадливо використовувати ресурси, схвалюється екологічна поведінка співробітників і всіляко відбувається сприяння формуванню екологічної свідомості в суспільстві. У звіті наведено показники впливу на довкілля.

Група відзначає свої досягнення у сфері поширення цифрових технологій, які сприяють скороченню використання природних ресурсів. Це також дає можливість налагодити сучасну систему контролю за використанням ресурсів в інших галузях за допомогою таких технологій як NBІoT¹. У межах розвитку концепції Smart City розроблено перелік Smart Metering рішень щодо розумного обліку води, газу, тепла на базі сучасної мережі NBІoT. Ці рішення допомагають економити кошти як приватним споживачам, так і компаніям та комунальним установам. Вони також сприяють енергозбереженню та раціональному використанню природних ресурсів, що має позитивний ефект для довкілля.

У наступному Щорічному звіті (2022) відзначено, що за період 2020-2021 рр. база ІoT-підключень зросла на 79%, а база клієнтів ІoT Vodafone збільшилась на 73%².

У Щорічному звіті 2022 року з'явилися зелені ініціативи Vodafone Україна, яка пропонує дружні до довкілля звички серед своїх співробітників та підтримує «зелені» ініціативи в офісах. Окремий розділ присвячений поводженню з відходами. У Vodafone Україна відповідально ставляться до поводження з відходами та спрямовують свої зусилля для їх мінімізації. Група керується законодавчими нормами та внутрішніми правилами щодо

¹ Екосвідомість — один з напрямків корпоративних програм розвитку для спільноти Vodafone Україна. URL: <https://surl.lu/pdnuis>

² Щорічні звіти зі сталого розвитку (2020-2024). Vodafone Україна. URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvit-zi-stalogo-rozvitku>.

поводження з відходами та вибору постачальників послуг з їх утилізації всіх класів небезпеки та передачею використаних батарейок на переробний завод.

З метою ощадливого використання природних ресурсів в компанії впровадили електронний документообіг. У Щорічному звіті зі сталого розвитку 2023 року надано звітну інформацію щодо збору та утилізації відходів: зібрано близько 91,56 т, серед яких утилізовано: 1,12 т – відходи 1-го класу небезпеки; 57,15 т – 2-го класу небезпеки; 0,08 т – гумових відходів 3-го класу небезпеки; 33,21 т – 4-го класу небезпеки. Отже, такий перелік демонструє відповідальне ставлення Групи до облікових процедур поводження з відходами.

Окремим довоєнним проектом 2021 року був підписаний меморандум про співпрацю разом з Громадською організацією «Аеророзвідка» та Чорнобильським радіаційно-екологічним біосферним заповідником за підтримки Державного агентства з управління зоною відчуження. На території заповідника запрацювала система природоохоронного моніторингу, яка дає можливість компетентним службам оперативно реагувати на події, які виникають на території заповідника, а науковці отримали нові інструменти для вивчення рослинного і тваринного світу.

У Щорічному звіті 2023 року відсутній термін «зелені», але визначено напрям корпоративної політики як благодійні, соціальні, освітні та екологічні ініціативи. Група спрямовує працівників використовувати усі наявні дружні до довкілля рішення й енергоефективні технології, які впроваджені в офісах. Vodafone Україна схвалює екологічну поведінку співробітників, та прагне формувати екологічну свідомість у суспільстві. Окремий розділ Щорічного звіту зі сталого розвитку присвячений Зміні клімату та викидів в атмосферу. Група визнала збільшення викидів парникових газів та забруднюючих речовин в атмосферу. Прямі викиди парникових газів (Score 1) становили 3,69 тис. т CO₂-еквіваленту 2023 року, що на 2% більше за показник попереднього року (3,62 тис. т CO₂-еквіваленту). Зростання пояснюється приєднанням до Групи дочірньої компанії ТОВ «Фрінет»¹.

«Зелена» складова знову з'явилась у щорічному звіті 2024 року. Група Vodafone Україна підтримує «зелені» ініціативи в офісах: збір батарейок у

¹ Внукова Н.М. Зелені інвестиції для відновлення країни у звітах зі сталого розвитку. *Сучасні технології промислового комплексу – 2025*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Херсон, Хмельницький: ХНТУ, 2025. Випуск 9. С.30-32. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37450>

спеціальні контейнери, мінімізація використання в офісах пластику та паперу. Протягом 2024 року продовжена практика підвищення обізнаності працівників з питаннями управління відходами та правилами роздільного сортування сміття, зокрема шляхом організації різноманітних акцій та тематичних подій. Також у внутрішній корпоративній мережі ПРОСТОР розміщено інтернет-сторінку «Go green», яка включає інформацію про утилізацію відходів¹. Екологічні переваги («Go-Green»): спеціальні пропозиції та програми, які можуть включати використання менш шкідливих для довкілля технологій, можливість зменшення викидів вуглецю, пов'язаних з діяльністю компанії, підтримку екологічних ініціатив. Телекомунікаційні та аналітичні рішення Vodafone Україна підтримують глобальні тренди сталого розвитку, сприяючи відповідальному виробництву, споживанню відновлюваної енергії та раціональному використанню природних ресурсів.

Одним із важливих пріоритетів є екологічна відповідальність. Vodafone впроваджує енергоефективні технології, знижуючи споживання електроенергії та викиди CO₂. 2024 року реалізовано пілотний проект із використання сонячних електростанцій для забезпечення резервного живлення базових станцій.

У табл. 5 наведено звітні дані в динаміці щодо екологічної тематики у щорічних звітах зі сталого розвитку компанії Vodafone Україна.

Таблиця 5

Аналіз екологічної тематики у щорічних звітах
зі сталого розвитку компанії Vodafone Україна

Рік звітування	Кількість сторінок звіту	Щільність згадування теми природа, довкілля у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми екологія у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми зелений у середньому одне згадування на кількість сторінок)
2020	186	10 / 18,6 Розділ захист навколишнього середовища	22 / 8,45	0
2022	154	19 / 8,1 Розділ вплив на довкілля	13 / 11,84	1

¹ Екосвідомість — один з напрямків корпоративних програм розвитку для спільноти Vodafone Україна. URL: <https://surl.li/akeqj>

Рік звітування	Кількість сторінок звіту	Щільність згадування теми природа, довкілля у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми екологія у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми зелений у середньому одне згадування на кількість сторінок)
2023	182	13 / 14 Розділ відповідальність аз довкілля	22 / 8,27	0
2024	166	16 / 10,4 Розділ відповідальність за довкілля	18 / 9,22	1

Джерело: Розроблено автором Внукова Н.М. Екологічні питання у звітах зі сталого розвитку провідних компаній України за вимогами ЄС. *Панельна дискусія ІХ Харківського міжнародного юридичного форуму «Інновації та сталий розвиток у економіко-правових дослідженнях та стратегія їх реалізації» 23 вересня 2025 року.* Презентація DOI: 10.13140/RG.2.2.27014.02884

Як видно з табл. 5, питання охорони навколишнього середовища, відповідальності за довкілля, екологічні питання і зелений тренд присутній у всіх звітах.

Для аналізу і визначення сучасних трендів використані всі чотири Щорічні звіти зі сталого розвитку компанії Vodafone Україна¹. Розглянуті звіти з 2020 по 2024 рік, 2022 року звіт за 2021 рік не готувався. Здійснено три пошуки за ключовими словами: природа та довкілля, екологія і теми зелений (див. табл. 5).

У Щорічному звіті 2020 року є розділ із захисту навколишнього середовища, 2022 року – розділ вплив на довкілля, 2023 та 2024 змінився акцент, і з'явився розділ відповідальності за довкілля, що свідчить про надання більшої ваги значенню екологічного фактору у розвиткові компанії.

Тренди змін уваги до екологічних питань визначались за показником щільності згадування екологічної теми (у середньому одне згадування на кількість сторінок)². Інтервал рівня згадування теми природи і довкілля

¹ Звіти зі сталого розвитку компанії. *Vodafone Україна*. URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvit-zi-stalogo-rozvitku>

² Pyvovarov V. Innovative Trend Of Supporting Education In Corporate Sustainability Reports. *SKILLS FOR FUTURE: Conference Proceedings 2nd of October 2025*. Poster Session. / Gen. edit. Olha Prokopenko, Anne Neroda, Tallinn: Teadmus OÜ. 2025. P.32. ISBN 978-9916-

варіювався як одного згадування від 10 до 19 сторінок, а щодо екології від 8 до 12, між тим тема «зеленого» була присутня лише у звітах 2022 та 2024 років. Дані показники свідчать, що екологічні питання наявні у Щорічних звітах зі сталого розвитку, але є варіабельність по роках, в цілому найбільша увага до екологічних питань припала на 2022 рік.

Одним із важливих пріоритетів 2024 року є екологічна відповідальність. Компанія Vodafone впроваджує енергоефективні технології, знижуючи споживання електроенергії та викиди CO₂, був реалізований пілотний проект із використання сонячних електростанцій для забезпечення резервного живлення базових станцій. Також Vodafone Україна системно визначає суттєві теми сталого розвитку відповідно до Стандартів Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative — GRI), які охоплюють також екологічні аспекти, які включаються у медіа-комунікації компанії.

Екологічні цінності суспільства включені компанією до корпоративно-го сталого розвитку як складової загальної бізнес-стратегії. Група Vodafone Україна пропагує дружні до довкілля звички серед своїх співробітників та підтримує «зелені» ініціативи в офісах¹.

Ключовими напрямками Європейського зеленого курсу (EU Green Deal) є саме процеси відповідності сталому розвитку і стійкості систем².

Проаналізовані звіти показали, що питання охорони навколишнього середовища, відповідальності за довкілля, екологічні питання і зелений тренд присутній у всіх звітах. Тренди знаходяться в стані змін. Перспективним є поглиблення уваги до зеленого фінансування, зеленого кредитування, зеленого лізингу, використання зелених облігацій та інших інструментів фінансового забезпечення екологічної складової корпоративного управління та розвитку³.

752-35-7. URL: <https://surl.li/fiwqvz>

¹ Звіти зі сталого розвитку компанії. *Vodafone Україна*. URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvit-zi-stalogo-rozvitku>

² Внукова Н. М. Євроінтеграційні аспекти зеленого переходу для розвитку міст. *Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період*: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 трав. 2025 р.) / відп. ред. М. В. Войчук. Електрон. дані. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2025. С.99-100. ISBN 978-617-95522-0-5 URL: <https://surl.li/fgtvit>

³ Внукова Н. М. Сучасні тренди екологічної складової у звітах зі сталого розвитку компанії України. *Сучасні тренди соціально-економічних перетворень та інтелектуалізації суспільства в умовах сталого розвитку : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 жовтня 2025 р.* / Редкол. : Вадим Шаломеев (відпов. ред.). Електрон. дані. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2025. С.137-138. URL:

Деякі провідні компанії в Україні почали формувати річні звіти зі сталого розвитку ще з 2018 року, до таких належить АБ «Укргазбанк»¹.

Аналогічно автором розглянуто наявність екологічних питань у Щорічних звітах зі сталого розвитку АБ «Укргазбанк», що наведено у табл. 6.

Таблиця 6
Тренд екологічної складової у Щорічному звіті зі сталого розвитку
АБ «Укргазбанк»

Рік звітування	Кількість сторінок звіту	Щільність згадування теми природи, довкілля (у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми екологія (у середньому одне згадування на кількість сторінок)	Щільність згадування теми зелений (у середньому одне згадування на кількість сторінок)
2018	48	17 Відповідальність перед довіллями	55	9 Зелене фінансування Зелені інвестиції Зелені облигації Зелені проекти Зелені кредити
22019	78	16 Екобанк з першого погляду Зелене фінансування	68	34
22020	105	17	81 Екологічний лізинг	43 Зелена енергетика
22024	150	Розділ Розкриття інформації про довкілля (Е)....	2	1 Охорона навколишнього середовища 16% у портфелі кредитів

Джерело: Розроблено автором Внукова Н. М. Екологічні питання у звітах зі сталого розвитку провідних компаній України за вимогами ЄС. *Панельна дискусія ІХ Харківського міжнародного юридичного форуму «Інновації та сталий розвиток у економіко-правових дослідженнях та стратегія їх реалізації» 23 вересня 2025 року.* Презентація DOI: 10.13140/RG.2.2.27014.02884

<https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37965>

¹ Звіт зі сталого розвитку АБ «Укргазбанк» (2018-2020). URL: https://www.ukrgasbank.com/about/zvit_sr/; Річний звіт та звіт зі сталого розвитку АБ Укргазбанк, 2024 URL: <https://surl.li/brtcmp>

Як видно з табл.6, АБ «Укргазбанк» став першим у країні ЕКО-банком (2018), який розпочав підтримку проектів відновлюваної енергетики, впровадження екологічних стандартів у виробництві, транспорті та соціальному житті населення, та єдиний банк у Східній Європі з повним циклом із впровадження енергоефективних проектів та комплексного експертного аналізу впливу шкідливих викидів і відходів від підприємств на стан довкілля. У співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією АБ «Укргазбанк», як і всі «зелені» банки працюють за трьома напрямками.

Перший — фінансування відновлюваної енергії: сонячної, гідроенергії, енергії вітру та інших. Другий — фінансування енергозберігаючих технологій, і третій напрям — фінансування проектів, пов'язаних із захистом довкілля. З використанням еко-програм банк пропонує бізнесу та фізичним особам легкий і доступний перехід на сучасне екологічне устаткування, що дозволить значно скоротити шкідливі викиди.

У 2018 році АБ «Укргазбанк» у межах Глобального кліматичного форуму Innovate4Climate приєднався до Коаліції лідерів у сфері тарифікації викидів вуглецю (CPLC) та став першим партнером від України. «Зелений» напрям банку – це інноваційна модель в банківському секторі.

Перспективним є поглиблення уваги і розвитку зеленого фінансування, зеленого кредитування, зеленого лізингу, використання зелених облігацій та інших інструментів фінансового забезпечення екологічної складової корпоративного управління та розвитку.

Група національних дослідників провели аналіз підходів до розуміння сутності «зелених» фінансів, використано порівняльний метод для дослідження активності «зеленого» фінансування в країнах ОЕСР, що дозволило їм побудувати структурно-логічну схему формування та розміщення публічних фінансових ресурсів для потреб «зеленої» економіки. Це покладено в основу рекомендацій з повоєнного відновлення України на засадах «зелених» фінансів¹.

Використання автором пошукового он-лайн ресурсу Google Trends щодо активності користувачів показало, що тема розумні міста і зелений перехід активізувалась з 2019 року. Тема розумного міста має всеосяжну поширеність в країні з найбільшим пошуком у Волинській (100 балів) і Дніпропетровській

¹ Варченко О., Варченко, О., Драган, О., Ткаченко, К., Рибак, Н., Зубченко, В. «Зелені фінанси» в повоєнному відновленні України: організаційно-фінансові аспекти. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. №3(56). С.75–85. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.56.2024.4403>

області (80 балів) за період з 2004 року (на 20 квітня 2025 року), між тим тема зеленого переходу тільки почала формуватися, охопивши статистично значимо чотири області, але лідерство знову за Волинською та Дніпропетровською областями і містом Києвом, що може свідчити про те, що зелений перехід формується і може бути ознакою розумного міста¹.

За даними дослідження ролі і значення зеленого інвестування щодо відбудови України відзначено, що країна має певну унікальність, пов'язану з переходом до зеленої економіки, що складається з двох важливих для на-вколишнього середовища компонентів: кліматичних дій і збереження біо-різноманіття².

Стимулювання зелених інвестицій важливо для відновлення України. Необхідно не лише знижувати екологічні ризики, а й розробити стратегію зеленого відновлення. Успіх залежить від використання комплексного, між-секторального та міжміністерського підходу. Закладаючи основу для «зелених» інвестицій, необхідно враховувати фінансову чутливість компаній до екологічних ризиків, орієнтованих на отримання прибутку.

Переваги зеленої відбудови України відбуваються завдяки комплексно-му підходу до оцінювання екологічних, соціальних та економічних ризиків та інструментам управління ризиками, така структура сприятиме прийняттю обґрунтованих інвестиційних рішень і знижуватиме невизначеність³. Одним з ризиків зелених інвестицій є застосування грінвошингу як маркетингового прийому, який може надавати бренду більш привабливий екологічний характер, збільшуючи прибуток⁴.

Ідентифікацію грінвошингу та його впливу на інвестиційну привабливість проведено науковцями для українських компаній – лідерів за обсягом земельного банку на основі двоетапного PLS-SEM моделювання. Здійснено пошук ідентифікованих факторів, що визначають вплив грінвошингу на

¹ Внукова Н. М. Євроінтеграційні аспекти зеленого переходу для розвитку міст. *Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період*: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 трав. 2025 р.) / відп. ред. М. В. Войчук. Електрон. дані. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2025. С.99-100. ISBN 978-617-95522-0-5 URL: <https://surl.li/fgtvit>

² Градації зеленого: інвестиції у відновлення України Аналітичне резюме дискусії Ukrainian Climate office, 2025.13 с. URL: <https://surl.li/xblpgt>

³ Там само.

⁴ Макаренко І. О. та ін. Грінвошинг та інвестиційна привабливість компаній для залучення «зелених» інвестицій у національну економіку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2022. Вип. 2. С. 55-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2022_2_9

інвестиційну привабливість лідируючих аграрних компаній України, надано рекомендації щодо мінімізації його ознак та підвищення такої привабливості для інвесторів у контексті повоєнного відновлення агросектору на засадах сталого розвитку для забезпечення євроінтеграційного «зеленого» переходу. Зазначені рекомендації передусім спрямовано на зростання обсягів залучення «зелених» інвестицій у стратегічний для України агросектор та підвищення рівня довіри «зелених» інвесторів до національного зеленого бренда та соціально-відповідального бізнесу¹.

Для визначення ризиків щодо використання грінвошингу автором здійснено з використанням Google Trends² оцінку пошукової активності користувачів в Україні з 2004 року, за весь термін спостережень. Враховуючи дуже низький рівень попиту, здійснено порівняння пошуку теми грінвошинг і зелений камуфляж українською мовою щодо визначення зацікавленості з 2004 року, що показала наявність статистично значимих даних з піком 2014 року і концентрацію тільки у Києві та Київській області.

Додавання визначення пошукової активності тематики відновлення України відзначається більш високе значення на середньому рівні 18 балів.

Зростання попиту почалось після введення воєнного стану. Між тим регіонами лідерами щодо цієї теми є Київ, Вінницька та Чернівецька області, що потребує додаткового дослідження. Щодо теми екології пошукова активність є на середньому рівні 15 балів за 100 бальною шкалою, але тенденція повністю протилежна, затухання зацікавленості почалась ще з 2010 року і тема майже зійшла нанівець під час воєнного стану, що є негативним³.

Висновки. Розглянуті питання економіко-правового забезпечення розвитку екологічного права в умовах глобальних викликів і викликів воєнного стану показали подвійний вплив останнього на екологічні питання. Для

¹ Макаренко І. О. та ін. Грінвошинг та інвестиційна привабливість компаній для залучення «зелених» інвестицій у національну економіку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2022. Вип. 2. С. 55-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2022_2_9

² Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends>.

³ Внукова Н.М. Залучення зелених інвестицій для відновлення України. *Проблеми фундаментальної, прикладної екології та екологічної освіти*: Всеукраїнська науково-практична конференція присвячена 90-річчю від дня народження Володимира Івановича Шанди к.б.н., професора кафедри ботаніки та екології Криворізького державного педагогічного університету (30 травня 2025 року, м. Кривий Пир) / за ред. Євтушенка Е.О., Ахматової Н.О. Кривий Пир: КДПУ, 2025. С.80-83. URL:<https://surl.lu/dohtit>

Україні перспективним є інтеграція не тільки до ЄС, але й інших країн світу щодо залучення «зелених» інвестицій в умовах викликів воєнного стану, що показали існуючу потребу в їх розвитку. Активне дослідження проєктів ЄС щодо екологічного простору створює базу для запровадження «зеленого» інвестування.

Розглянуті фінансові можливості, зокрема, щодо банківської системи для зеленого екологічного розвитку в енергетиці показали, що питання зелених інвестицій в умовах викликів воєнного стану є актуальними і знаходяться в зоні стратегічного регулювання і управління державних органів, зокрема, КМУ та НБУ.

Перспективні рішення НБУ спрямовані на широке запровадження ESG принципів і залучення для цього фінансових установ, що може створювати стійку фінансову базу для реалізації зеленого переходу.

Виділені внаслідок он-лайн пошуку регіони з високим рівнем зацікавлення можуть стати пілотними щодо впровадження в їх громадах зеленого екологічного розвитку, зокрема, в енергетиці.

Перетворення у екологічній політиці за умов глобальних викликів впливають на можливості використання змін у процесах відновлення економіки. Реконструювання майбутнього є надзвичайно актуальним у відбудові зруйнованих промислових підприємств і інфраструктури. Для пришвидшення екологічних змін необхідні інструменти координації стейкхолдерів, зацікавлених у ньому. Для цього можливе формування напрямів взаємодії національних та європейських компаній для посилення змін.

На означені глобальні виклики має відреагувати менеджмент, розпочавши із формування зацікавленості екологічними питаннями, що відзначено у щорічних звітах зі сталого розвитку розглянутих компаній, між тим загальний попит на тему екології є низьким. Встановлено, що велика Група Vodafone Україна, починаючи з 2020 року надає Щорічні звіти зі сталого розвитку¹. Їх аналіз щодо питань екології, впливу на довкілля, природоохоронних заходів, зелених ініціатив, наведених у звітах, довів, що компанія приділяє увагу цим питанням, формує певний перелік заходів із підтримки зелених ініціатив співробітників, розробляє пакет напрямів для поводження з відходами, сприяє залученості клієнтів у різні облікові процеси щодо збереження довкілля, зниження кліматичних ризиків. На прикладі окремої компанії показано, що «зелені» інвестиції є можливими для відновлення

¹ Звіти зі сталого розвитку компанії. Vodafone Україна. URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvit-zi-stalogo-rozvitku>.

України, вони передбачені вимогами до корпоративної відповідності підприємств в ЄС і активно впроваджуються в їх діяльність.

Проведене оцінювання активності користувачів щодо їх зацікавленості екологічними темами для відновлення України показало, що воно є статистично значимим, але низьким. Те, що увага до екології під час воєнного стану суттєво знизилась свідчить про проблеми у сприйнятті важливості екологічної політики на тлі світового тренду до сталого розвитку.

Розглянута мета із оцінювання рівня пошукової активності щодо теми земельних спорів показала, що вона є дуже низькою і не має статистичної значимості у всіх регіонах України, що можна дотично характеризувати як явище, яке мало цікавить користувачів Google, між тим рівень пошуку вищий у західних областях України, що можна далі досліджувати як індикатор більшої кількості потенційних земельних спорів, які там виникають або потенційно можуть виникнути.

Щодо подальших досліджень бажано здійснити оцінку зацікавленості іншими екологічними темами для пошуку напрямів зеленого відновлення України.

Наголошено, що економіко-правове регулювання зелених облігацій у ЄС перебуває в активній фазі, тому для українських суб'єктів привабливий спільний рух до курсу розвитку екологічного права та пошуку фінансових механізмів для реалізації екологічних проєктів. Розширення використання зелених облігацій може стати пріоритетом як для ЄС, так і для України. Глобальні кліматичні зміни, що продовжуються, і рівень природних втрат і катастроф через воєнний стан в Україні впливають на необхідність швидкого пошуку нових інструментів. Порівняльний економіко-правовий аналіз європейських та національних умов використання зелених облігацій може посилити увагу до цього напрямку зеленого фінансування. Надалі необхідні додаткові економіко-правові дослідження ринку зелених облігацій та формування передумов фінансової підтримки екологічних змін.

Пріоритет можливих учасників ринку зелених облігацій у поточній ситуації адаптації правових позицій ЄС до умов України визначається екологічними викликами, які є характерними як для економік країн ЄС, так і для відновлення України.

Розглянуті напрями збільшення вимог до системи фінансового моніторингу щодо екологічних правопорушень, зокрема, щодо їх криміналізації, показали, що питання зеленої економіки в умовах викликів воєнного стану є актуальними і знаходяться в зоні стратегічного регулювання і управління державних органів у сфері фінансового моніторингу, зокрема, НБУ.

Наукове видання

**ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
«ЗЕЛЕНОЇ» ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ**

Монографія

за заг. ред. В. Л. Бредіхіної, А. В. Стріжкової

Комп'ютерне макетування А. Г. Якишиної

Формат 60×84¹ /₁₆, Гарнітура Minion.

Обл.-вид. арк. 9,8.

Підписано до друку 23.12.2025.

Адреса редакційної колегії:

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України 61002,

Харків, вул. Чернишевська, 80

Тел.: (057) 700-06-64

E-mail: ndipzir@gmail.com

Сайт: ndipzir.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції – серія ДК № 4814 від 17.12.2014 р.